

LUCEAFĂRUL



SUMARUL.

C. Sanda-Aldea . . . Datorie.
 D. Nana . . . Tarnal de Ivoria (poezie).
 Dr. Alex. Bogdan . . . Limba literară și limba populară.
 I. Borcia . . . Ifigenia de Goethe, Act. IV. Sc. V-a.
 G. C. Ionescu. . . Boierul (sfârșit).
 * * *
 Din Popor.
 V. Ciollec . . . Impresii: Umilă Coroană...

O. C. T. Pagini străine: Scamatorul din Nôtre-Dame de Anatole France.
 Zoe Garbea . . . Expoziția de artă din Veneția (1907).
 Cronica: . . . Frăție. O carte foarte bună. Un institut biblic. Știri. — Poșta Redacției.

Ilustrațiuni: Oscar Spăthe: Satir (brons), Bacantă (marmoră), Bastal arhitectural Clavel, Joița (marmoră), Evlavie (Bas-relief în marmoră).

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an 12 cor. Ed. de lux . . . 20 cor.
 6 luni 6 „ „ „ „ . . . 10 „

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 7 cor.

România și în Străinătate:

1 an 16 cor. Ed. de lux . . . 25 cor.
 6 luni 8 „ „ „ „ . . . 13 „

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 12 Cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărei postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Lucefărul“, Sibiu (Nagyszeben).

A apărut în editura revistei „Lucefărul“

A. O. Maior

Biblioteca Copiilor

Vol. II

numeroase ilustrațiuni.

Cel mai potrivit dar pentru

→ copii. ←

Preful: Cor. 1.60, Lei 2.—

Omer

ILIADA

12 cântari traduse în versuri

de

George Murnu

→ ca ilustrații admirabile. ←

Primul volum din
 Biblioteca scriitorilor Străini.

Preful: Cor. 4.—, Lei 5.—

↔ plus porto postal 20 bani. ↔

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ

sab îngrijirea dlor: Octavian Goga și Octavian C. Tăslăuanu.

Cu colaborarea dlor: I. Agârbiceanu, I. Al. Bassarabescu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, I. Ciocârlan, V. Cioflac, Al. Ciura, Maria Cunțan, Elena Farago-Falma, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmniceanu, I. U. Soricu.

ORICE REPRODUCERE OPRITĂ.

Datoria. . .

Când ajunseră în vârful dealului cei doi flăcăi se opriră. Unul din ei își duse palma streașină la ochi și se uită lung spre soare-răsare. Celalalt — un soldat din infanterie — sta cam la patru pași depărtare, sprijinit în pușcă.

De acolo vedeau cale ca de un conac împrejur: coaste învrăstăte cu fâșii de simănături, sate ascunse prin văi, păduri revărsate pe culmi, lănețe înflorite prin cari scelipiau când și când solzii de argint ai unei ape curgătoare. Și peste toate acestea tremură un vâl albăstriu, subțire, străveziu, urzit din lumină.

O trișcă întorcea undeva o horă veselă iar eucul își spuneă numele.

Porniră.

Flăcăul mergea înainte, soldatul după el. Coborau acum la vale, pe o cărare șerpuitoare, strejuită de măcieși în floare.

Cel ce mergea înainte, să tot fi avut douăzeci și trei ani. Purtă cămașă de pânză și pantaloni militărești peteciți. Mijlocul îi eră încins cu un brâu roșu lat de două palme. Eră scurt și îndesat și nu se uită niciodată în ochii celui cu care vorbiă.

Tăceau amândoi, dar fiecare ar fi voit ca celalalt să spună ceva.

Într'un târziu cel ce mergea înainte întrebă, fără a se întoarce:

— De unde ești, măi camarade?

Soldatul răspunse:

— Din comuna Curmătura.

— De acolo?

— Da!... Știi?

— Nu! — răspunse cel ce mergea înainte. Și vorba lor se sfârși aci. Soldatul voi să în-

trebe ceva dar se opri. O tăcere grea apăsă pe sufletele lor. Cărarea eră acoperită ici-colo de burueni. Fulgi ușori de păpădie rătăceau prin văzduh într'o legănare ușoară de valuri.

Și, zi, ești din Curmătura, hai? — întrebă după oarecare timp cel ce mergea înainte.

— De-acolo! răspunse soldatul ridicând capul.

— Ce-ai făcut tu până a nu te lua la oaste?

— Am păzit oile.

— Așa?

— Da! făcu soldatul și o întrebare se ridică în mintea lui: »de ce mă tot ispitește ăsta de unde sunt și ce-am făcut?«.

Flăcăul mergea legănându-se, cu capul plecat puțin pe umărul drept. Părea că nu dă nici o băgare de seamă răspunsurilor soldatului. Din când în când rupea câte-o frunză pe care-o morfoliă între dinți.

Soarele se plecă spre sfințit și ei nu erau nici la jumătatea drumului. O frică grozavă începă a încolți în sufletul soldatului: să nu fugă dezertorul ce escortă.

Eră un flăcău ce fugise de trei ori din oștire. Soldatul își pipăi instinctiv cartușiera, ca spre a se încredința că n'a pierdut-o.

Și în mintea lui se deșteptă deodată amintirea unui camarad condamnat pentru că a lăsat să fugă un dezertor. Își aminti apoi de deslușirile primite la plecarea: »ia seama, soldat! Când va vrea să fugă, strigă-i de trei ori să stea, și de nu stă, trimite-i un porumbel roșu 'n spate. Auzi?« I s'a spus »când va vrea să fugă«. Așa dar dezertorul acesta va fugi?... Dar dacă nu va sta când îi va strigă să se oprească?... Să tragă?... Și dacă nu-l va nemeri?... Mintea

lui nu mai putea răspunde la întrebarea aceasta. Ea căută un sprijin în nădejdea că dezertorul nu va fugi.

«Doar va da Dumnezeu și nu va fugi!» își zise soldatul în gând și iuți pasul căci băgase de seamă că dezertorul mergea acum mai repede. Când ajunseră în marginea pădurii prin care trebuiau să treacă, soarele sfințise de mult și umbrele inserării se lăsau pe pământ tot mai grele, tot mai nepătrunse, tot mai tainice. O liniște mare domniă în tot cuprinsul și soldatul se simți înfiorat deodată din tălpi în creștet. Dezertorul mergea din ce în ce mai repede par' c'ar fi silit să ajungă cât mai curând la un loc anumit. Soldatul se ținea cu greu de el. Căldura, drumul, grija îl obosiseră. Fiecare trosnet de crenguță uscată, fiecare fâlfăitură de aripi îl speriau.

La o răspântie, dezertorul se oprî și se întoarse spre el:

— N'ai obosit, camarade, nu?

— Nu!

— De loc? Spune drept! Te-am adus cam în paș gimnastic dela un loc încoace.

— Sunt datat eu cu drumul.

— Eu am obosit. Vreau să mă odihnesc nițel. Uite, colea, supt ștejaru ăsta!

Și zicând acestea, dezertorul se lungi la pământ cu fața 'n sus. Soldatul se apropie și se oprî lângă el, foarte încurcat. Tuși de vre-o două ori și vrî să vorbiască dar nu știa ce trebuia să spue și simția că i va tremură glasul.

— Stai, camarade, stai, șezi colea lângă mine. Nu-ți fie teamă că nu mă scapi. Nu vezi că nu mă pun de pricină? — zise dezertorul.

— De ce să-mi fie teamă? — întrebă soldatul, atins de această presupunere a dezertorului. Dacă fugi, te împușc.

— Sunt dres; nu mă nimerește glonțul — răspunse dezertorul foarte liniștit. Mai bine șezi colea, lângă mine. Uite ce frumos e codrul așa, noaptea... Ce leat ești tu?

— 98! răspunse soldatul.

— Eu sunt 99, zise dezertorul, dar n'o să mă liberez niciodată. O să fug mereu. Uite — acum: te-au trimis pe tine să mă duci sub pază până la cazarmă. Și ce crezi tu? O să mă duci?... Ha, ha, ha, ha!... Stau și mă uit la tine și-ți plâng de milă... Cum o să mă duci tu pe mine, mă?... Dar dacă eu nu mai vreau să plec de aici? O să mă ridici tu, o să mă duci tu în

cârcă?... Și dacă șuer odată și vin câțiva haidamaci să te lege burduf?... O să mă bage la închisoare?... D'apoi n'am eu iarba fearelor, mă?...»

În felul acesta vorbi dezertorul vreme de câteva minute. Apoi tăcu și își puse pălăria pe ochi.

Soldatul stătea în picioare, rezemat în pușcă și nu știa ce să creadă din spusele dezertorului. Eră nebun? Eră vre-un lăudăros? Sau eră într'adevăr în stare să fugă, să piară dinaintea lui? El își aminti că dezertorul tot amânase plecarea, de bună seamă spre a-i apucă noaptea în pudure...

Celalalt se întoarse pe o parte și se rezemă într'un cot. Apoi începî a vorbi:

— Ești insurat, măi leat?

— Nu. Dar tu?

— Nici eu... Insurătoare îmi trebe mie?

— Ce adecă, ar fi rău să-ți faci osânda și să te gospodărești și tu ca toți oamenii?

— Mă, pe mine m'a blăstămat mama să n'am tihnă cât voi fi. Zicea că plângeam toată ziua și toată noaptea, când eram mic, de nu-i tihnă nici mîncarea, nici lucrul, nici somnul... Și, uite: m'a ajuns blăstemul ei. Când am sfârșit două clase primare, am zvârlit cărțile în foc și nu m'am mai dus la școală. Bătrânul m'a bătut, eu am fugit la un unchiu, într'un alt sat, unde am stat o săptămână. Când m'am întors acasă, bătrânul mi-a mai tras o bătae, m'a pus în căruță și m'a dus la oraș unde m'a băgat la un fierar să-i deprind meșteșugul. A doua zi o calfă mi-a spus să apuc eu mâna un fier. Eu am prins fierul, dar fierul eră fierbinte și am sărit de un cot în sus. Calfa râdea: »nu ești făcut pentru fierărie, băete!» Eu am pus mâna pe un ciocan și i-am spart capul apoi am fugit. Am stat răsrit vre-o două săptămâni, la o stână. Când am venit acasă, ai mei s'au crucit. Eram slab și hărtănit, par'că întinseseră toți câinii din lume de mine. Am crescut flăcău la ușa părintească. Duminica mă duceam la horă și dupăce mă îmbătam, mă băteam cu flăcăii. Odată, unul mi-a spart capul cu un cuiu de jug. L-am pândit și l-am ciomăgit într'o seară de l-am lăsat lungit în drum.

Când m'au luat la oaste, îmi venia să sar din tren. Un serjent mi-a cerut într'o zi o țigare și n'am vrut să-i dau. I-am spus că n'am deși știam că mă văzuse cu tabacherea plină.

A doua zi mi-a perit varga dela armă. L-am pândit și i-am spus: »de ce mi-ai furat varga, dom'le serjent«? El a vrut să dea în mine. Eu am fugit și fugit am fost. M'au prins repede căci nu știam să mă ascund. Dar când mi-a venit bine, iar am fugit, pentrucă la fiecare două zile serjentul cu pricina mă puneă de gardă schimbul al doilea și mă încingea în centuron când mă sculă la trei noaptea, la curățenie. M'au prins și atunci pentrucă nu știam să mă păzesc încă. Dar eu iar am fugit. Am fugit, măi leat și șase luni de zile am trăit ca o fiară sălbatecă: prin porumburi, prin pădure, prin bordeie părăsite, prin șire de pae vechi, pe câmp, pe unde da Dumnezeu. De multe-ori am durmii prin copaci și nu odată eram să mă spânzur. Dar nu m'am spânzurat, măi leat, și n'am murit căci omu-i tare ca un câne și... vorba știută: să nu dea Dumnezeu omului cât poate răbdă. Pentru o biată bucățică de pâne m'am prefăcut nebun, cerșitor schilod... ba am și furat... ba am făcut și moarte de om. Uite cum: ajunsesem într'o seară la o moară părăsită... Hei, dar de ce m'apuc eu să-ți spun ție lucrurile astea?... Mergem?... Ori ți-e frică? Eu știu la ce te gândești tu acum: »dezertora! ăsta vrea să-mi facă vre-o șotie. Ia să-i dau eu un glonț în spate și să spun, la ceice m'au trimis, că rupând-o la fugă n'a vrut să stea când i-am strigat de trei-ori să se oprească«. Așa-i că ți-am găcit gândul?... Mă, dar eu sunt fiară, mă, fiară nu altceva: te mănânc!... Eram cum îți spuneam la o moară părăsită, flămând ca un lup. Nu mâncasem de trei zile nimic. Numai ce aud un scârțuit de car. Es din ascunzătoarea mea și mă îndreptez spre drum. Răsar deodată înaintea boilor:

— Unde mergi, măi creștine?

Omul dormiă. Se deșteaptă și se freacă la ochi:

— Care ești ăla, măi!

— Om bun, măi nene. Un' te duci?

— Acasă!

— De unde ești?

— Da' ce treabă ai tu?

— Iac' întreb și eu așa. Ai ceva de mâncare la căruță că mi-e foame.

— Ți o fi!

Atunci scosei restul bouului din hăis și mă năpustii asupra Românelui. Acesta scosese cuțitul

din brâu. Îi trăsesc una în cap cu restul și cade mototol peste loitră.

Scotocesc prin desagiile lui și găsesc două pâni. Le iau și fug. Am fugit toată noaptea aceea. Fugiam și mâncam...

Dar dela o vreme n'am mai putut țineă așa și am venit pe furiș acasă. Aveam brăul ăsta care-i pe mine, țesut de o fată cu care m'am avut bine. Vream să-l iau; mă ardeau șalele fără el... Un hoț de flăcău, un dușman de al meu, m'a simțit și m'a pârât. Și iată-mă acum cu tine pe drumul... Ocenei.

Dezertorul tăcu. Prin frunzele pădurii trecu o înfioreare de vânt. Câteva stele licăreau sus. Soldatul se plecă spre dezertor și-l scutură de braț:

— Haide, leat!

— Hai!

Porniră iar. Umbrele lor treceau mute, repezi printre copaci. Codrul avea oftaturi tainice, cari se perdeau în liniștea nopții. Și numai plopii cântau ușor din frunze, un cântec ce semăna aiodoma cu un susur dulce de început de ploaie.

Au mers așa ca vre-un cias, fără să-și vorbească nimic. Din când în când pasări speriate din culcușurile lor, fălăiau pe de-asupra pădurei.

Și de-odată soldatul se oprî incremenit: dezertorul căzuse ca un buștean la pământ și acum gemea și se svârcolea de ți se rupea inima de mila lui. Un gând fulgeră luminos prin mîntea soldatului: »l-a apucat boala copiilor!« Și repede își aduse aminte de un alt nenorocit, care a căpătat boala aceasta din pricina bătăilor suferite la cazarmă. Trecu pușca în mâna stângă și ingenunchiă lângă dezertor căsnindu-se să-i apuce degetul cel mic spre a-l strânge. Părul i se ridicase vulvoiu în cap și o sudoare rece îi isvoră pe frunte. Dezertorul se sbăteă, se încovrigă, se întindea țapăn, urlă, gemea. Soldatul își făcu cruce și prinse degetul cel mic dela mâna stângă a dezertorului. Dar acest deget îi scăpă repede și în acelaș timp arma îi sbură din mână ca smulsă de o putere năprasnică. Dezertorul svăcni odată în sus cu arma în mână: »Ei, leat? Acum ce mai faci?« Soldatul văzu cum a fost înșelat și o furie de fiară turbată îl sguduî, îl săgetă prin tot trupul. Se năpusti asupra dezertorului și mișcarea lui fu atât de năvalnică și atât de neașteptată în cât dezertorul n'avu timp nici să îndrepte baioneta asupra lui.

— Ah! Câne spurcat! Vrei să mă nenorocești, hai?

Vocea soldatului eră groasnică și dezertorul simția că va avea de susținut o luptă grea. Patru mâni luptau acum pentru pușca dătătoare de moarte.

Fiecare înțelegea lămurit că dacă scapă arma din mână, e pierdut. Brațele lor încordate trăgeau, împingeau, smuciau, răsuciau, ridicau. Cei doi flăcăi se apropiau uneori piept la piept și-și simțeau răsufările înfierbântate. Într'un rând dezertorul isbuti să întoarcă pușca așa fel încât isbi cu patul ei în pieptul soldatului. Acesta șovăi, dar nu se lăsă. Luându-și brațele repede de pe armă, alunecă la spatele dezertorului, cuprinzându-l cu brațele peste piept și punându-i genunchiul drept în șale. Dar mijlocul dezertorului eră tare, nu se înmuia. Cu toate acestea, soldatul căută mereu să-l îndoae. Și după câțva

timp isbuti: dezertorul căzù pe spate, lăsând să-i cază arma din mânilor ce căutau un punct de sprijin în văzduh. Soldatul îl lăsă și luă arma dar în acest timp dezertorul se și smucise de jos și pornise a fugi prin pădure.

— Stăi! Stăi, leat, că trag!

O detunătură răsbubui asurzitoare prin pădure. Soldatul tremură vargă. Pădurea fășiă, trosniă...

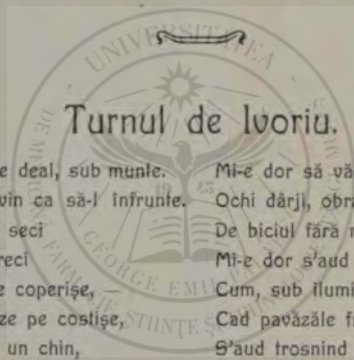
— Stăi!

O altă bubuitură bubui în pădure... O umbră trecu repede la zece pași de soldat... O cren-guță trosni și atrase băgarea de seamă a soldatului. Acesta o rupse la goană după fugar.

— Stai!

Pușca trosni din nou. Umbra aceea se șterse în întunerecul pădurei. Soldatul se apropie de locul unde o zărise... Dezertorul căzuse cu fața în jos, cu brațele întinse, ca un om ce sărută pământul...

C. Sandu-Aldea.



Turnul de Ivariu.

Mi-e turnul de ivoriu, p'un vârf de deal, sub munte.
Nici vânturi mari, nici nouri nu vin ca să-l înfrunte.
Când toamna-i liniștită și pașiștile seci
Iar zilele făcute vin clare, triste, reci
Și 'n stoluri, rândunele trec peste coperișe,
Când sboară 'ncet arama de frunze pe costișe,
Atunci singurătatea m'apasă... e un chin,
Un gol întins și rece, c'al cerului senin.
Văd munții niși și singuri, cu frunțile în ghiață
Înmărmuriți în visul lor, fără de viață!
Și-o frică mă cuprinde să nu încremenesc
Departe de durerea a tot ce-i omenesc,
Să nu rămân ca stânca, pustie, în lumină
Când frații mei departe, războiului se 'nchină.

Și-atunci, — mi-e dor de luptă, de crâncene loviri
De oastea ce s'avântă în sbor, spre cuceriri,
Mi-e dor să văd isbânda cum calcă zimbitoare
Pe armele mîncinei strivite sub picloare.

Mi-e dor să văd cum trece convoiul celor răi
Ochi dârji, obrazul palid, și numai vânăfăi
De biciul fără milă al celui drept, puternic;
Mi-e dor s'aud cum țipă învins, acel nemernic,
Cum, sub iluminajii ideilor ostași,
Cad pavăzale frânte, viclenilor vrăjmași.
S'aud trosnind grumajii truțiilor deșarte
Sub celce ară pacea și binele împarte,
Să văd cum fii urei îngenunchiați la jug
Ajută fără voce, l'al sfintei munci belșug.
Să văd, — ocean de inimi cum dus de o poruncă
La farmecul isbândeii din matca lui s'aruncă!

Și-atunci, las' scări de marmur cu albe străluciri,
Pe-a căror balustrade s'agață trandafiri.
Las' ronturile unde, ning albele petale
Și insetat de luptă, cobor senin la vale.
Pe peplu-mi nu-s ojele, nu-i spadă 'n brațul meu:
— O pavăză am numai: credința 'n Dumnezeu.

Bâdea-Muşcel, Iulie 1907.

D. Nanu.

Limba literară și limba populară.

În România se făurește în continuu la limba noastră literară. Dar pentru aceea totuși să cum-pănăm când luăm. Căci dupăcum nu a pătruns forma guralivă pentru guraliv întrebuințată de Creangă nu ne vine să credem, că s'ar putea generaliza întrebuințarea formei pârâu, (Vâlșan) pentru pârâu și mâncăruri pentru mâncări, ori undulări pentru undulări (care are un puternic sprijin în cuvântul undă), și nici ni, li (cum scrie și Iorga) în fraze ca ni dați, li mănăcă tot ce avură, pentru ne dați, le mănăcă.

Chiar și vorbe mai puțin frumoase, injurături de toate fețele și poreclituri de pe toate tărâmurile, ori sinonime, a căror frumsețe poetică nu se poate măsură cu a cuvintelor deja existente, întrebuințate în scene potrivite din comedii ori în scrieri dramatice și de mai puțin preț trebuiesc privite de încetățenite în limba literară, când apoi ne-ar mai rămânea numai mijlocul de a le numi cu un termen anumit zicându-le de pildă mahalagisme d. e. brașovenescul «ataroi», a răzgâia (= a răsfăța.)

Așa curge viața din viața de acum a limbii. Dar și din morminte se desface viața. Noi nu ne deslipim atât de ușor de cele trecute și din limba veche românească, din cea scrisă, ne împospătăm încă graiul și scrisul zilelor noastre. Dacă vorbim de lucruri trecute, cari azi nu mai sunt, vom folosi numirile din vremurile acelea. Nu-i voi putea zice unui conducător de al Aromânilor de acum 1000 de ani mai potrivit decât celnic, nici unui jude daco-român de pe aceeași vreme și mai târziu altfel decât cnez. Dacă voi vorbi despre diregătorii din principatele românești voi întrebuința cuvintele: voevod, vornic, logofăt, postelnic, spătar, stolnic, armaș, comis etc. sau vorbind și scriind despre îmbrăcămintea lor voi zice: cabaniță (unei haine domnești), dulamă (haină lungă), pafdale, colan (cingătoare), antriu, ișlic, benișel (măntăluță), felendreș; sau despre viața de atunci: norod, obștia, oblăduirea, slobozenie, dvorî (slujă), să-și ia scaunul (= ocupe tronul), zurba (răscoală), burzului (= a revoltă), îl lasă moștea n Scaunului (= moștenitorul coroanei), a zapciă (= a face execuție). Astfel de cuvinte sunt silit să întrebuințez în limba literară de astăzi, fiindcă scriu despre deregătorii,

îmbrăcăminți de acum 300—400 de ani. Se înțelege, că atunci nu se cunoșteau cuvinte ca ministru de finanțe, consul, ministru plenipotențiar, consiliul de miniștri etc.

Dar de multorii ați putut ceti în poezii și articole, că azi i se zice regelui cu cuvântul vechiu Vodă. Datoriile și puterile unui rege de azi sunt aproape aceleași, ca ale unui Vodă din vremuri vechi și scriitorilor, cari zic vodă li se pare acest cuvânt mai potrivit, mai puternic, mai plin de înțeles, căci ei se gândesc la acei Voevozi, cari stăteau și vorbeau cu poporul de rând ochi în ochi. Și fiecare care ce-tește »Vodă al nostru« înțelege pe regele român. Și astfel se va putea, ca acest cuvânt să trăiască alături de cuvântul rege, să însemne și el o îmbogățire a limbii noastre literare de astăzi.

Intocmai așa vor mai putea primi viață prin condeiul scriitorilor noștri bunii și alte cuvinte și expresiuni, ca de pildă a mazilă și mazilia (într'un articol din »Neamul românesc« scrie Iorga despre un ministru mazilit) și astăzi va putea zice oricine într'o foarte frumoasă și curată limbă românească »a pune în vază« (Emineșeu) pentru a expune vederii, »o țidulă (hârtie) vestitoare greșalei lui« (= care vestește), »se făcuse de știre« (= se anunță), cum scrie C. Negruzzi.

Voiu lumină acest punct și din altă latură. Primirea în limba literară de azi a astorfel de arhaisme, căci astfel se numesc cuvintele românești în forma lor din limba literară veche, nu însă o primenire a limbii moderne cu tendința de a o opri pe aceasta să se deosebească cu timpul prea mult de limba literară veche, ci numai o îmbogățire a ei, care nu o poate opri în dezvoltarea-i firească, în urma căreia cu timpul va fi necesar să deosebim o limbă literară românească veche și una nouă. Se va putea întâmpla și la noi, deși în intervale mai mari, să avem, cum au Nemții o limbă veche, mediă și nouă literară (althochdeutsch, mittelhochdeutsch și neuhochdeutsch, care e cea de azi). Deși se simte la unii scriitori într'adevăr tendința să apropie forma limbii literare de azi de a celei vechi, și anume mai ales în ce privește rânduiala vorbelor, așezarea lor. Foarte ușor vor putea iarăși

pătrunde, atunci deci am avea o premenire, proprietăți sintactice de ale limbii vechi literare, dacă ele vor mai fi trăind astăzi în vre-un dialect oarecare, ca provincialisme. Când un cuvânt, ori, și atunci cu mai multă probabilitate, o frază, o expresiune poate fi caracterizată totodată ca arhaism și provincialism, atunci ea are în mișcarea literară de astăzi toată puterea de a intra ca element nou în limba literară.

astfel le putem privi ca un nou spor în bogăția limbii noastre. Orice altfel de împrumut din limbi străine (străinisme, barbarisme) corcește, dărăpănează, urăște, strică o limbă, care are deja un trecut vechiu. Și îndeosebi trebuie să luptăm din toate puterile în contra neologismelor sintactice. Sunt mai puțin periculoase astfel de împrumuturi proprii sintaxei franceze, ba ele câteodată fac impresia unei alcătuirii noi, eurat



Oscar Späthe: Satir (bronz).



Oscar Späthe: Bacantă (marmură).

Un alt izvor de îmbogățire pentru limba literară îl găsim în împrumuturile din limbi străine, fie din limbile moarte, fie din limbile moderne. Aceste cuvinte nouă, neologisme, se impun limbii noastre literare numai atunci, când pe pământul românesc nu se găsește acel lucru, a cărui numire pătrunde acum în limbă, ori vieții noastre intelectuale îi lipsește ideea, pe care o împrumutăm acum din experiența veche ori nouă a altui popor. Astorfel de cuvinte noi le dăm (cu foarte puține excepțiuni) o formă românească d. e. linșați, trusturi, și

românești. Rele sunt nemțizmele și ungurizmele. Cei cari au simțul bine dezvoltat pentru firea limbii românești vor fi observat, cât de neromânească este uneori așezarea vorbelor în ziarele românești de aici din Ungaria. Răul s'a încuibat atât de mult, încât a pătruns și în discursuri. Făcuți atenți asupra greșelii de a pune în românește fără motiv obiectul înaintea predicatului și predicatul la sfârșitul propoziției, școlari tinerei încă au trebuit să observe greșelile de sintaxă din discursul despre Andrei Șaguna (1898) al lui Dr. D. P. Barcianu. Iată

câteva propoziții din acel discurs: p. 3: »Și precum copii după moartea părinților lor, de câteori împreună se adună, de dulceața neîntrecută a mamei lor a povesti, de bunătața fără de margini a părintelui lor a se întreține nu se satură« etc. p. 20: »Voi, învățătorilor, cari inimile mlădițelor fragede ale neamului pentru primirea seminței tuturor virtuților aveți să le pregătiți, când de fapte mari le veți vorbi,

În sfârșit limba, și anume fără deosebire atât cea literară cât și cea populară, mai are un mijloc de îmbogățire, nu prin împrumut, ci prin întrebuințarea adeseori deprinsă a cuvintelor în alt înțeles decât cel, pe care singur îl avea cuvântul într'un timp oarecare din traiul său. Este un schimb de vorbe, cum ar zice Românul: gândești una și spui alta. Și acest mijloc de foarte multeori ești silit să-l întrebuințezi și



Oscar Späthe: Bustul arhitectului Clavel.



Oscar Späthe: »Jojița« (marmură).

ale lui în lumină strălucitoare a le pune, să nu vă leneviți! p. 21: »Să se poată sălășlui și acea bunătațe a inimei, care, ce e bun și frumos și adevăr, ori de unde ar fi, primește«. Și alte multe. Și într'un discurs mai recent se pot ceti propozițiuni ca acestea: »Ei se adună, pentruca prinos să aducă și hrană să dea« în loc de »să aducă prinos și să dea hrană...«. Sau: »În fața acesteia o mângăiere avem«. Și »aceia, cari... pildă vor lua«, unde nici motivul accentuării la locul întâi a cuvântului voit nu îndreptățește așezarea greșită a vorbelor.

adeacă atunci, când n'ai cuvânt în limbă pentruce voești să spui; alteori însă avem de a face numai cu un schimb de numiri în limba poezilor, cari socotesc, că un cuvânt obișnuit și până atunci întrebuințat nu este destul de plin, de bogat la înțeles, că în închipuirea omului, care-l aude ori îl cetește, nu se reproduce destul de viu și de adevărat lucrul, pe care-l numește. Astfel de cuvinte, cari iau locul altora, se numesc în știință metafore, dacă între lucrurile numite cu vorba obișnuită și cele numite cu vorba nou întrebuințată, există o oarecare asemănare,

dacă este numai o legătură între ele, cuvântul nou întrebuințat se numește metonimie și dacă un lucru este numai o parte a celuilalt, cuvântul se numește sinecdocă.

Astfel se va fi zis odată limbă numai limbii din gură apoi, fiindcă mai ales cu ajutorul limbii acesteia putem rosti cuvintele, cu cari ne înțelegem unul cu altul, s'a zis limbă și limbii vorbite de noi (limbă românească, nemțască, franțuzească, ungurească, etc.) fiindcă ne-a lipsit un cuvânt anume, cum îl au Nemții, cari zic Zunge, dar Sprache, căci cuvântul nostru vorbire nu s'a putut stabili în înțelesul de limbă națională. Cuvântul limbă în sensul acesta este deci o metonimie. Și mai departe pe baza asemănării, — vom avea deci metafore, — s'au numit cu acest cuvânt și limba clopotului și limba de pământ și limba drămbului. Zicându-se gura omului s'a putut zice mai târziu și gura vizunii și gura lumii, cu toate că pe aceasta, gura lumii, n'a văzut-o încă nici un om de pe lume! Asemenea cunoaștem un cerc (în geometrie), cercuri de ciubară, un cerc sau horă, cerc de cunoștințe, cercuri, cărora li se poate zice și despărțăminte și cerc în înțeles de societate, cum este d. e. Cercul profesorilor secundari.

Aceste sunt metafore comune și întrebuințate de oricine. Dar în graiul poetilor și al altor scriitori se observă tendința foarte firească de a găsi metafore nouă, surprinzătoare prin efectul lor. După cum unul în loc de obișnuita frază »scapără scânteii din piatră« zice »piatra scapă scânteii«, așa scrie altul despre »lucrul, care curgea din mâinile lui«, despre »Prahova despletită pe largi albi«, despre »munți limpezi«, și munți do moli, lini ori răpezi«, despre »dealurile îmbrăcate în păduri negre, munții cu tândări svârlite îndrășneț spre cer« (= vârfuri, colțuri de stâncă). Altul descrie »norul desfăcând la soare o poiană«, în locul cărui cuvânt »desfăcând« un altul ar fi zis poate numai desvâind. Sau se scrie în loc de obișnuitul »val de lumină« acum mai potrivit »o ninsoare de lumină«, mai potrivit chiar decât zăpadă a lui Alexandri. Despre soare și despre nouri se zice, că se culcă: »Deasupra Pietrii-Craifului s'a culcat un nor alb« (= s'a lăsat). Asemenea cetim astăzi despre oțelul valurilor (și nu ca până acum despre argintul valurilor), iară crengile bradului sunt pentru un

poet o harpă, care murmură. O boare mai rece nu ne mai răcorește, ei ne udă obrazii. Patima celui care scrie se cunoaște din metafore ca: »mărăitură de vorbe« ce desfrâu de vorbe, desfrâu de insulte, destrăbălare a cuvintelor («Neamul românesc» 1, 557, 585, 586), cu cari singure vorbe »desfrâu« și »destrăbălare« el înlocuște expresiuni lungi ca »întrebuințare de vorbe multe« ori »întrebuințare de vorbe murdare«. Unul voind să vorbească despre o mulțime de rând, de nici un folos pentru alții, îi zice pleavă, »pleava Jidanilor«, și despre mustață se zice, că ar fi coada rațoiului. Toate exemplele acestea sunt luate din ce s'a scris în ultimele săptămâni. Și fie ele nouă-nouțe, fie că până acum au fost rar, de tot rar întrebuințate, ele însămnă o îmbogățire continuă nu a formei limbii noastre, — un împrumut lexical ori sintactic ar fi de pildă o îmbogățire de formă, — ci a conținutului, a cuprinsului limbii literare. În dicționarul complet al limbii române se va găsi deci la fiecare cuvânt și însemnarea lui, când este întrebuințat ca metaforă etc.

Dacă o metaforă este întrebuințată foarte des, în vorbirea de toate zilele, se întâmplă, că cuvântul folosit metaforic își pierde înțelesul lui primitiv, propriu și metafora se pare acum un cuvânt cu înțeles original. Astfel de metafore vechi găsim și în limba noastră. Nu-i mai vine nimănui în minte noțiunea brâncă, când aude zicându-se: »a intrat pe brânci«; pe brânci însămnă astăzi pentru oricine atât cât: țărăș. Oare cine își aduce aminte de coastele omului, când vorbește ori aude vorbindu-se despre Junii, cari au mers pe Coastă (un deal în Brașov), ori despre coasta muntelui? Astfel de petrificate metaforice sunt încă: gura vizunii, poalele munților, fruntea mesei, capul satului, lăpădăturile altor neamuri, verbul a schimbă d. e. în propoziția »mai schimbă câte o șagă«, a bate în »bată-vă norocul«, bată-i focul.

Întrebuințarea metonimică a cuvintelor se poate vedea din următoarele exemple:

Se poate ceti în N. R. I, 594 »cum nu s'a mai vândut niciodată pâne (=grâu) pe lumea asta«, fiindcă din grâu se face pânea. Tot acolo se vorbește de patima tin-oasă, în sensul de murdară, căci tina murdărește, iar într'alt loc de »lumină, care e dulce« și de cerul dulce,

cătă vreme numai sedimentul impresiei lăsată de o anumită lumină ori de azul cerului se poate asemăna cu senzațiunea ce o ai după gustarea zăharului ori a altor lucruri dulci.

În sfârșit ca exemplu de sinecdochă fie redată aici propozițiunea »mierla își începe sfințitul psalm de sară«, unde cuvântul psalm, care însămnă un anumit cântec, este folosit în înțelesul general de cântec.

Cu toatecă în rândurile de mai sus am atins de atâtea ori și limba populară, se cuvine să se amintească sistematic și unele mijloace de îmbogățire ale ei: Poporul poate forma cuvinte nouă fără nici un ajutor; felul și necesitatea de a le forma s'au arătat pe seurt mai sus. În al doilea rând se înlocuiesc în limba populară fraze vechi cu altele nouă: drept exemplu poate trece: »preț de vre-un cias« pentru expresiunea de sigur mai veche și nouă mai cunoscută: »cale de vr'un cias«. În al treilea rând limba populară

împrumută din limba literară (după cum aceasta din aceea). O cale de împrumut este școala. Băieții și fetele ieșiți din școală duc cu sine o comoară mai mare de vorbe decât soții lor, pe cari îi vor întâlni iarăș pretutindeni și cari n'au avut norocul și putința să meargă la școală. Din acest belșug de cuvinte străbat fără îndoială destule în limba tuturor aceloră, cari formează poporul. Acest popor, țărănime și muncitori, va mai învăța și din predicile preoților conștii de chemarea lor și din legăturile, ce se stabilesc tot mai mult între cei culți și popor.

Aici trebuie amintite în linia întâi conferințele populare, de pildă cele puse la cale de »Asociațiunea« noastră, apoi ziarele și revistele populare precum și discursurile deputaților și ale pregătitorilor de alegeri și altele.

În sfârșit împrumută limba populară din limbi străine. Muncitori români lucrează în aceeași fabrică ori pe același petec de pământ cu muncitori de alt neam; cu

câți negustori străini nu are de lucru țărănul cât și negustorul nostru! Mese-riile le-am învățat și încă le mai învățăm dela străini; ne facem slujba de cătane cu regu-mente în limbi străine de a noastră, aici, iar în altă parte sub influințe străine, și apoi câte daraveri de tot soiul nu are fie-care dintre noi cu administrația străină ori instrăinată.

Astfel se des-voaltă limba popo-rală; pe alte căi ea se schimbă. Și prin schimbarea și creșterea ei continuă se tot îndepărtează de limba, care trăi pa-ralel cu ea, până când un orășan, care a învățat numai limba literară, nu va

mai pricepe nimic din limba poporului, căruia îi aparține și el. Atunci oameni din popor, cari vorbesc limba aceasta acum deosebită de cea literară, încearcă și scrierea ei. Vor fi mai cu seamă poeți și povestitori. Și vor învinge. Se naște o limbă literară nouă, fie și numai pentru un popor mai mic, astfel în zilele noastre pentru Nemții din nordul Germaniei și pentru Arămânii noștri. Ori, cum s'a întâmplat cu Romanii, din amestecul poporului celui vechiu cu alt popor ori cu alte popoare (la noi cu Tracii, Dacii,



Oscar Späthe: Eylvavie (Bas-relief în marmură).

Slavii) se naște un nou popor cu altă limbă. Atunci noi putem zice: a dispărut poporul cel vechiu, a dispărut cu el limba veche poporală și a încetat cu limba poporală și limba literară, care trăia paralel cu aceea, de a mai fi limbă scrisă. Se poate vorbi de o limbă literară m o a r t ă din clipa, când limba poporală, care i-a dat naștere, nu se mai vorbește. Limba latină literară a fost moartă atunci, când s'au auzit graiul românesc, italianesc, franțuzesc, graiul popoarelor frați cu noi.

Și acum, întorcându-ne iarăși la mijloacele de îmbogățire, putem zice, că împrumuturile străine nu înșamnă un pericol de neînălțurat pentru limba poporală, care asimilează mai vâjnos și mai cu temei decât limba literară, și care, ca orice organism sănătos, mistuește și lapădă dela sine tot, ce e străin și periculos pentru dezvoltarea sa. Noi putem dori liniștit: să crească și limba poporală! Și ferind-o de ce-i mai străin de ea să căutăm să deschidem cale largă limbii literare, din care luând ce-i prioste să poartă crește. Vom putea mijloci aceasta, dacă prin îndemnuri dese și potrivit împărțite vom face pe popor să cetească mult, cel puțin aceea ce se scrie anume pentru el. Căci nimic nu întărește legătura firească între frați de același sânge, de același neam, cum o întărește cartea. Cartea românească este asigurarea viitorului nostru. Cartea românească are puterea legii pentru noi. Carte românească totdeauna și de aci înainte pretutindeni.

Septembrie 1906.

Dr. Alexandru Bogdan.



Ifigenia în Taurida

de Goethe.

Actul al patrulea. Scena a cincina.

Ifigenia. Pylade.

Ifigenia (singură).

Eu trebuie s'ascult de el; căci văd
Pe-ai mei în grea primejdie. Dar, vai!
De soarta mea încep să mă cutremur.
S'arunc nădejdea tainică cu care
M'am mângâiat atâția ani de zile?
Să dănuiască 'n veci acest blestem?

Să nu se mai înalte neamul nostru
Spre soare iarăși? — Toate scad și trec!
Norocul, frumusețea și puterea,
Toate se sting! De ce nu și blestemul?
Nădăjduit-am eu deci în zadar,
Ascuns' aici, de neamul meu departe,
Cu mâna și cu inima curată,
Să mântui casa noastră de păcat.
De-abia s'a vindecat la pieptul meu,
Ca prin minune, fratele de boală,
De-abia sosti corabia dorită,
Ca să mă ducă 'n țara părintească,
Și iată că nevoia mă împinge
Cu mâni de fier, la îndoit păcat:
Să fur icoana 'ncredințată mie
Și să înșel pe omul căruia
Îi datoresc viața și norocul.
Să nu 'ncolțească 'n sinul meu la urmă
Răsvrătul, a Titanilor străveche,
Adâncă ură împotriva voastră,
O zeilor, să nu și înfigă ghiara
Și 'n pieptul gingaș! O, păziți-mă
Și 'n suflet îmi păziți icoana voastră!
Îmi sună în urechi cântarea veche —
Uitată, și-o uitasem, bucuroasă, —
Cântarea groaznică a Parcelor,
Când, de pe jilt de aur, căzu Tantal.
Cumplit fierbea, în pieptul lor, mânia
Și fioroasă le eră cântarea.
În tinerețe, doica ni-o cântă
Copiilor; o țin și-acuma minte.

De zei să se teamă

Tot omul din lume!

Ei țin stăpânirea

În mâni pe vecie,

Și voia lor nimeni

N'o poate schimba.

Pe cine-l înalță,

Mai mult să se teamă!

Pe culmi și pe nouri

Sunt scaune-așezate

Și mese de aur.

Se naște vr'o ceartă,

Și oaspeții cad,

Spre veșnic' osândă

În noapte grozavă,

Și-așteaptă zadarnic,

Închiși în adâncuri,

O zi de dreptate.

Ei însă rămân,
 În veşnice-ospete,
 La mese de aur.
 Şi pasul lor calcă
 Din culme în culme;
 Din negre prăpăstii
 Se 'naltă suflarea
 Titanilor trănţi,
 Ca fumul de jertfă,
 O ceaţă uşoară.

Ades', dela neamuri
 Întregi, îşi întorc

Puternicii faţa,
 Nevrând, la nepoţi,
 Să vadă iar chipul
 Străbunului care
 Le fuse 'ntâi scump

Şi Parcele cântă:
 Ascultă bătrânul,
 Din neagră genune,
 Cântarea, şi-adeuce
 Aminte nepoţii
 Şi şi clatină capul.

Trad. de I. Borgia.

Boierul.

(Sfârşit.)

VIII.

Întâi a cumpărat pe bună dreptate. Era un biet de Român, care n'avea copii, căruia îi murise nevasta şi care îşi găsiă de lucru în oraş. Acela a vrut să se scape de greutatea îngrijirii de departe a pământului şi a fost foarte bucuros când l-a putut vinde boierului.

A doua oară a cumpărat dela nişte fraţi, care nu puteau să trăiască în bună înţelegere şi nu mai aveau ce împărţi din cele câteva pogoane rămase de pe urma părinţilor. Cu asta a doua cumpărătura s'a împlinit atâta cât după lege îi era îngăduit să cumpere.

Dar dacă ar fi fost vorba să rămână acolo nici nu s'ar mai fi apucat zadarnic de astfel de afaceri. A început aşadar să cumpere pe numele nevastei sale, pe numele socrului său, pe numele unui argat, care de mic crescuse în casa lui şi care nu ştia cum să se mai ţină de mândru că stăpănu-său a ajuns aşa de sus.

Simfîia unde sunt certuri în casă şi acolo întră cu banii ce fură ochii, cu autoritatea lui căreia nu te puteai împotrivi, cu ameninţările, de care trebuia să te temi şi bieţii oameni îşi dau de batărul boierului pânea copiilor. Hrăniă duşmăniile dintre frate şi frate, dintre tată şi fiu, dintre bunic şi nepot pentruca să poată smulge cutare petec de pământ. Pe Moş Trăilă, căruia nepoţii nu-i călcau pragul să-i aducă un pahar de apă cum spunea, l-a primit la curte să nu stea casa pustie când pleacă el şi pândarii şi doi ani l-a îndopat cu tutun şi cu ţuică, iar

după doi ani bătrânul a închis ochii lăsând boierului bunătaie de grădină în mijlocul satului şi un pogon şi jumătate în luncă.

Aşa de des trecea pragul tribunalului, că se loaseă de mirare şi judecătorii. Atunci începă a cumpăra printr'un schimb care n'avea fiinţă. Niţă Tărăe a primit bani pentru cele două pogoane ale lui din ţarină şi la întărirea hârtiilor a spus că pentru cele două pogoane primeşte altele în schimb. Acele altele erau o răpă de pietri şi de humă, ale islazului comunei, adevă ale nimănuui. Ion Vintilă, care era omul boierului, a jurat însă cu mâinile pe cruce, că schimbul e drept şi că cele două pogoane date de boier, sunt tot aşa de bune şi de roditoare.

Dela o vreme nu mai mergeă nici cu schimburile, pentru care nu numai el trebuia să-şi mânjească sufletul...

Când a fost vorba să cumpere dela Vasile Udrea a născocit alt mijloc: l-a numărat banii cât îi făgăduise pentru ogorul dela Plopi şi apoi l-a chemat în judecată, că adevă Udrea de ani îndelungaţi stăpâneşte ogorul, care pe bună dreptate i se cuvine lui, drept moştenire dela cutare unchiu îndepărtat. Şi în faţa judecării Udrea a mărturisit că aşa e, şi hotărîrea dată l-a făcut pe Roşu stăpănuul pământului plătit împotriva legii.

Cotopise un sfert din pământul satului. Celor ce-i vindeau făgăduia marea cu sarea, prietinie până la moarte; când vre-unul da de vre-o belea el venea cu sprijinul şi cu ocrotirea în schimbul

cutărui petec de grădină pe care trebuia să i-l vinzi.

Când vre-unul se împotriveau începea goana până în pânzele albe. Îl calicia dacă era învoit, îl prindea în drumul mare și-l ocără și-l bătea, urmă apoi judecata, la care martori strâmbi îl viră în pușcărie tot pe nenorocitul, care încercase a i se împotrivi.

Învățătorul și popa stau cu mâinile în sân. De atâtea ori se plânseseră celor mai mari, dar ei nu puteau desvălui în toată grozăvenia ei plaga, care de ani rodea satul acesta. Ei nu puteau îmbină decât plângeri răslete, care se încheiau cu: »Dacă domnu Roșu merge mai departe pe calea asta, ne dăm de răpă.» Dar la vorbele astea cei mari răspundeau: »Ei vezi asta-i ciudă curată, pentrucă lui îi merge bine, ei vezi din pricina lipsei acesteia de armonie satele noastre se păcătoșesc, în loc să meargă tot spre bine.» Și bieții oameni își înecau de dragul copiilor pe care îi aveau, revolta care li se umflă în piept, tăceau dar aveau impresia nelămurită că un duh rău, o ciună plutește în văzduhul satului aceluia și prăpădește vieți și sfărâmă lanțurile de argint ale cinstei și ale omeniei, pângărește sufletele în murdăria jurământului strâmb, a furtului și a desfrăului, dă rapănă căminurile și stropește cu fiere părjolul și păragina. Aveau impresia că duhul acesta fu și preface pe fiecare zi într'un vârtej orbitor, ce-i va învălui și-i va târi într'o prăpastie din care nu va mai fi scăpare.

Și ei stau neputincioși, ca în fața unei făptuiri de basm, care-ți amute graiul și-ți taie puterile. Așteptau să vină de undeva, de departe, din seninul curat al cerului, din tremurul văzduhului de vară, un arhanghel, care să aducă iar pacea și o dreptate de peirea căreia nu puteau lămuri pe nimeni.

IX.

În cele din urmă ajunsese ca el să fie totul: tot ce se mișcă în Văleni atârână de el: nuntă, cumetrie, ceartă, împrumut, pod, drum, cheltueli ale bisericii, ale primăriei, tot trebuia să treacă prin cumpăna hotărârii lui. Când nu i-a mai stat nimeni în cale, a început să sădească arbori în islazul comunei, cu nădejdea ascunsă, că arborii aceștia îl vor face odată stăpânul pământului pe care creșteau.

Incepuse să-și facă moșie ca un mare proprietar.

Cureaua lui Petrache Drincea îi despărția două trupuri din pământul hrăpit. Dar cu Petrache n'o putea de fel scoate la cale.

Strajnic om. Din tăria cu care încheștă mâna când apucă ceva, din trăsăturile aspre ale feței se desprindea o încăpăținată putere de hotărâre și de stăruință. Fusese ostaș în garda Palatului și-i rămăsese de atunci căutătura pătrunzătoare și ceva din mersul falnic și apăsător ostășesc. Despre el spuneau că s'ar putea lăvăni în peatră seacă. Vorbia răspicat și roștiă pe r cu o neobișnuită putere. De-l aveai pe el la lucru, puteai să te duci să-ți vezi de alte trebi, el muncia fiindcă nu puteai altfel, fiindcă-l otrăvia o clipă de lene pe care nici la alții n'o puteai răbdă.

— Mă, neică Petrache, vinde-mi mă mie cureaua aia, ți-o plătesc zece poli pogonul, nu-i mai mult de un pogon și jumătate, ai cinci-sprezece poli... ai douăzeci de poli, numai da-mi-o.

— Nu pot, boerule, am copii.

— Da le dai banii, mă frate Petrache, nu vezi că cu pământul nu mai e de trăit, ce alegi dumniata din bucățica aia? Banii-s bani colorghiați.

— Banii lunecă printre degete, dar pământul stă acolo, boerule.

— Da-mi-l, mă, că eu tot ți-l iau.

— Ba nu-l iei.

Într'o noapte Roșu trimite slugi la via lui din dealul Gărdanului și le spune să spargă pivnița, să desfunde buțile și să ducă câteva vase în șopronul lui Petrache Drincea.

A doua zi oamenii stăpânirii au fost la ușa acestuia. I-a dat în gând de unde vine năpasta.

— Merg, merg cum să nu, nu vă pripiți că merg de voe.

În primărie, Roșu sta tăcut și încrunțat la masa acoperită cu postav; primarul se ghemuia sfios într'un colț, la ușa doi bieți de Români desculți, rupți, cu căciuilile în mână așteptau să isprăvească boierul că să-și poată și ei scoate țidula să îngroape un mort. De sub geamul acoperit cu praf al tabloului din părete, Regele aruncă o căutătură hotărâtă, iar Regina zimbă... Drincea n'apucă bine să intre.

— Bine, mă tâlharule, unde te socotești tu, ce, suntem pe vremea Tătarilor, să-mi spargi pivnița, să-mi furi beutura, să-mi furi vase.

— De, boierule, eu nu știu cum am fost, nebun am fost, sărit din minți am fost, că de beut nu beusem, păcatele mele. Eu am spart-o, boierule, ce să mai tăgăduesc, eu am spart-o; dar nu mă băgă în pușcărie că am copii. Iartă-mă, să ne împăcăm, cât îmi ceri pentru pagubă să ne împăcăm?

Fiara se zăpăci; la așa răspuns nu s'ar fi așteptat nici odată. Minte și tăria lăcomiei îl părăsi o clipă, uită ori n'avu îndrăzneala să ceară cureaua de pământ.

— Să-mi dai zece poli, baremi să-mi dreg pivnița și să-mi aduci vasele îndărăt.

Drincea oftă lung din băerile inimei:

— Bodaproste. Le aduc, boierule, și-ți dau și banii, uite: Descinse chimirul, scotoeci, scoase dintr'o cărpă cinci hârtii de câte douăzeci de lei și i le întinse cu mâna tremurând una câte una:

— Unu, doi, trei, patru, cinci... banii boilor, boierule, mă duc să-ți aduc și pe ceilalți, einci.

*

Plecă spre casă. Ii perise sângele din față și rămăsese galben-vănat. Simția gura uscată, vrea să înghită în sec și nu putea, mergea cu ochii pironiți înainte în gol, aproape în fugă. Atâta clocot de furie stăpânită nebunii pe un om care, când vorbea, nu putea până nu da cu călcâiul în pământ și nu strângea cu mâna ce apucă.

Casa goală. Copiii cu vitele, nevastă-sa în vecini. Pe fundul lăzei păstră un revolver, adus cu el din București, pe care-l purta cu el la drum, dar pe care nu l-a descărcat decât la nuntă de bucurie. Il scoase, îl pipăi, fără să-i simtă răceala ori greutatea, scoase cartușele, iar le vârî cu răsufierea oprită, îl băgă la brâu și porni.

Nu se simția dacă calcă. Parcă-l târă o putere supraomenească. I se părea că pe coastele ce mărgineau satul se coborau furnicare de oameni în haine albe ca la Paști, care îl îndemnau să meargă, să meargă până la capăt. În el se strecurase par'că tot amarul grămădit înaintea inimii, de atâția ani, tot amarul care rupsesse zăgazurile...

Boierul veni spre curte, călare la pas. Un fior scurt îl străbătă până în vârful unghiilor.

— Ți-adusei și pe ceilalți cinci, boierule.

Glasil par'că veni din altă lume.

Roșu opri calul.

Drincea se opri lângă scară scotocind în brâu...

— Unu, doi, trei, patru, cinci... boierule.

Boierul căzu mototol, icnind scurt, înroșind pietrele șoselei, calul ciuli urechile, sări glont și se opri la o sută de pași uitându-se speriat.

Femeile din vecini, înmărmurite de abia avuseseră vreme să bage de seamă ce se petrece în drum și ce-i cu împușcăturile, începură să țipe, un argat al curții alergă în fuga mare strigând «săriți», doi copilași ce se jucau pe pod începură să plângă, trecătorii se strânseră împrejurul trupului sângerat, unul îl sprijini prinzându-l de subsuori. Argatul dete fuga spre casă și spre popa.

Nevastă-sa alergă răcnind, popa veni făcut, făcându-și cruce.

Trupul fu ridicat și dus la curte, lumea rămasă afară porni spre primărie... Din toate părțile se grămădiau împrejurul lui Petrache, care pierdut, cu privirea rătăcită, cu capu 'n piept, cu mâinile drepte pe lângă trup în jos, părea o arătare din altă lume.

Se făcură roată în juru-i. Iată pe Moșu Marcu, iată pe Orlea, care alergase cu capul gol și descins dela fân, iată-l pe Niță al Floarei, pe Vintilă, pe Florea Stăncului, pe Fărăe, pe primarul, toți împetriți de un simțământ, pe care nu-l mai încercaseră în viața lor: încredințarea că așa a fost să fie; groaza, mila, durerea, le văjăiau în suflet, fără că limba vr'untuia să se poată deslegă, să poată rupe tăcerea spăimântătoare în care te înlanțue lucrurile de taină nepătrunsă, clipele de mare încercare, tăcerea din preajma celor ce-și dau sfârșitul.

Intr'un târziu primarul îl luă de braț și-l duse în neștire înlanțu, spunând oamenilor să se împrăstie.

Când îl duseră din mijlocul lor, un suspin al tuturor le ușură piepturile. Porniră clătănând din cap:

— Așa a fost să fie.

— Ce nenorocire pentru copilașii lui, maică Precistă.

— Și pentru ai Roșului.

— Pe ăia nu-i plâng, au cu ce; — dar vezi ei ispășesc păcatele lui tată-său.

— Pentru păcatele și nelegiuirile lui nu l-a mai putut răbdă Dumnezeu...

Toți ridicară capetele, se desmeteciră par'că dintr'un vis urât, în juru-le par'că se luminea negura ce-i învăluisse, ca ceice dimineața se deșteaptă frecându-se la ochi.

— Doamne, mă fraților, nu mă pot stăpâni să nu spun, Petrache m'a scăpat de ocnă.

Toți priviră întrebător pe Orlea:

— De când mă muncește pe mine gândul nelegiuirii acesteia.

— Nici o nelegiuire.

— Cine poate ști ce-i acolo sus, dar aici ocna-l așteaptă.

— Nu se poate. Noi mergem cu el la judecată. Cine i-a spart pivnița? Cine mi-a luat mie pământul? Cine m'a înglodat pe mine în datorii? Cine ne-a adus la sapă de lemn, cine ne băteă, cine ne calică? Noi mergem cu el la judecată. Noi l-am omorît cu toții așa să spunem.

Ceata se măreă și mergeă fără voce spre casa învățătorului, care-și frângea mâinile:

— Doamne, ce-au făcut! Doamne ce-or fi cătând încoa! Și-au ieșit din minți! Ce să le fac eu, ce cătă la mine, să mă bage și pe mine în pușcărie?!

Dar văzând-o apropiindu-se ceata ce se mîna mereu, ca izvorul de munte pe vreme de furtună, văzându-i cu pasul hotărît, cu glasul din ce în ce mai puternic, o încredere netălmînită i se coborî în suflet, încrederea ce plecă dela privelicerii puterii celor mulți, celor proști, celor săraci, celor obidiți, încrederea că a acestora e dreptatea.

În ziua judecării Roșescu făcuse să lu cu vîntul în acest proces de »omor cu precuțetare«, »floarea baroului«: Iar Vălenii nu s'au priceput să facă alta decît să vină des de dimineată cu femeii și copii, osteniți, nemâncați, amăriți și să întese locul din prejurul casei de judecată. Jurații fură trași la sorti, martorii dintre Văleni fură chemați sus.

Acolo sus se începî lupta...

De care parte fi-va biruința?

G. C. Ionescu.

Din popor.

Ardemi-te-al codru des,
Văd bine că s'a ales
Din tine să nu mai ies,
C'am intrat copil blăjîn
Și-acuma-s moșneag bătrîn,
C'am intrat fără musteje
Și-am ajuns la bătrînețe.

IMPRESII.

Omîlă Coroană...

»Grigorescu nu mai e«, și vestea asta apăsătoare, neașteptată de nimeni, mă găsește departe, printre munți, printre văi pline de ecouri, aproape de eternele zăpezi...

Mă așez supt un brad tînăr, răslețit, — umbra lui deasă, marită de soarele ce apune, pare amenințătoare. Nu-i plăcea copacul acesta falnic, »colorat prea tare, invalid în întunerec... Stînd aici, în clipa asta, l-aș putea supără...

Mă scol, plec...

Urc, cobor, umblu prin locuri necercetate, mă pierd în pădure. Vreau să mi zobesc trupul, să mă lapăd de tot ce e omenesc în mine; curat cu gândul și inima înduoșată, să-l pot vedea pentru cea din urma dată... Mă opresc înaintea unui lac liniștit, limpede, împodobit de floarea sacră în forma de potir. Incujurat de adăuca solemnitate a tăcerii, închid ochii. Mă rog să mă lase să mă apropii, să nu mă îndepărteze, să-i aud glasul, fără sunet acum. Singur în mijlocul »marei biserici a naturii, cum zicea plin de frenezie pentru frumusețile firii, îi șoptesc numele; silaba de silabă, cad încet, fără zgomot ca petalele unei răsuri ce se scutură...

Au sentimentul că mă alina la o uriașă depărtare de lume. În ograda intristată, se strecoară umbre. Neoprite de nimeni, unele îndraznete, curioase, pașesc pragul, — pragul acela atît de bine pazit odinioară, respectat cu evlavie, pe care altădată nu-l pașiau decît puțini. În darea asta în vileag a unei vieți tainuite, e și mai mare durere...

Senin la față, împăcat, cu un mînușchiu de mieșunele în mîinile încrucișate — cari au trebuit să alie și ce este odihna — îl coboară pe scări, binisor... Nu lămuresc bine figurile plecate ce-l poartă pe umeri; întrezăresc doar mîni sfoase, cari dibue în umbră, îngrijorate, ce se razimă de pereții albi... Mi-e teamă... De nu l-ar scăpa...

Afară, capete descoperite, tăcute, se dau la o parte. Un fior, un tremur misterios trece prin inimile tuturor, prin lungul convoiu ce se prelungește pe drum, prin porțile deschise... Cineva, un suflet de român, și-a adus aminte de o tainică legătură ce ne ține pe toți: i-a cuprins picioarele cu un capăt de panglică... Cărnia altal din întreg neamul românesc i s'ar fi convenit mai mult?

Pe țarna proaspătă, pe dulcea colină a Cîmpinii, pe care nimeni n'a iubit-o cu mai mare căldură și cu o mai aprinsă tinerețe, se pleacă pe rîod, genunchi cucernici... Se va fi gândit oare prietenul devotat, cînd, sarutându-i pentru cea din urmă oară mîna, mîna aceea care a creat o lume, să-și apese buzele și pentru credinciosul ce n'a putut veni...?

Șoapta mesteacănului blînd, sădit la căpătîiu, va tremura deopotrivă, ca un simbol al vieții, »Flacărașul cu rochița de mătase, cum îi plăcea să-l desmierde, va legănă peste ochii lui închiși, acelaș duios vis de primăvară...

La o vreme recitesc rîndurile acesteia tremurate și nu cutez să le șterg: ici-colo sunt urme de lacrimi...

Măloja.

V. Cioflec.

Pagini străine.

Scamatorul din Nôtre-Dame

de Anatole France.

Pe vremea regelui Ludovic trăia în Franța un biet scamator cu numele Barnabé, de neam din Compiègne, care colindă orașele arătându-și îndemânarea și iscusința.

În zilele de târg așternea în piață un covor vechiu frântuit, adună în jurul lui întotdeauna cu aceleași vorbe — învățate dela un scamator bătrân — copii și cete de gură cască, apoi începea să-și sucească și învârtească trupul în toate chipurile, legănând în echilibru pe vârful nasului un taler de tinichea. Mulțimea îl privea la început cu nepăsare. Când însă se lăsa pe mâini, cu capul în jos și arunca în aer și prindea cu picioarele șase ghiulele de aramă, cari străluceau în bătaia soarelui sau când se lăsa pe spate până-i ajungea ceafa la călcăie, făcându-și trupul un cerc desăvârșit și, stând așa, se juca cu 12 cuțite, — atunci privitorii izbucneau într'un murmur de admirație, și banii curgeau ploaie pe covor.

Totuși ca mai toți cari trăiesc pe urma talentului lor, Barnabé ducea o viață grea. Agonizându-și pâinea de toate zilele cu sudoarea feții sale, îndurâ mult mai multe mizerii, decum își ar fi căzut după păcatul strămoșului Adam.

Ba nici nu putea lucra cât ar fi vrut.

Ca să-și arete iscusința îi trebuia, ca și pomilor cari înflorește și dau roade, căldura soarelui și lumina zilei. Iarna era și el un pom despoiat de frunze, aproape mort. Pământul înghețat era și pentru bietul scamator prea tare. În vremea asta neprielnică suferea de foame și de frig ca greurul din poveste. Dar cum era un suflet blând răbdă și tăcea.

Niciodată nu se gândise la bogățiile pământești și la nepotrivirea dintre oameni. Credea cu tărie că de e rău pe lumea asta, nu se poate să nu fie bine pe cealaltă și nădejdea aceasta îl mângăia. Nu făcea ca stricații și ticăloșii cari își vând sufletul necuratului; nu luă niciodată numele Domnului în deșert. Trăia în cinste și, deși neînsurat, nu rămnea niciodată la mușterea deaproapelui, fiindcă era creștin și fiindcă femeia e dușmanul oamenilor tari, cum spune pilduirea lui Samson din Sf. Scriptură. Poftele

trupești nu-l prea chinuiau, de femei nu-și aducea aminte niciodată; arareori, când era cald, dacă își mai astâmpără setea cu câte un păhar de beutură. Era un om vrednic, cu frica lui D-zeu și cu credință în Maica Precurată. De câteori intra într'o biserică închinându-se în fața icoanei Maicii Domnului și se ruga: Maică Precurată, ocrotește-mi viața, cât voi mai fi dăruit de D-zeu cu zile, iar când voi fi murit, ajută-mi, Maică Precurată, să mă împărtășesc de bucuriile raiului.

*

Într'o seară, după o zi de ploaie, pe când mergea supărat și gârbov, purtând la subsuoară ghiulelele și cuțitele învălitate în covorul vechiu și uitându-se după vre-o șură, în care să-și odihnească trupul flămând, văzu un călugăr care mergea pe acelaș drum și-l salută cu cuvânt.

Cum mergeau alături se deteră în vorbă.

— Tovarășe, zise călugărul, cum se face că ești îmbrăcat întreg în verde? Nu cumva ai să joci pe nebunul în vre-o piesă?

— Nici decum, părinte, răspuse Barnabé. Așa cum mă vezi, mă numesc Barnabé și sunt scamator de meserie. Și așa aveă meseria ca mai frumoasă din lume, dacă ași mânca în toate zilele.

— Prietine Barnabé, urmă călugărul, ia aminte ce spui, că nimica nu-i mai frumos pe lume decât călugăria. Preamărești pe Dumnezeu, pe Maica Precurată și pe Sfinți, și viața cucernicului e un veșnic irmos de slăvire a Domnului.

Barnabé răspuse:

— Părinte, îți mărturisesc că am vorbit ca un om nepriceput. Chemarea mea nu se poate asemăna cu a D-voastră. Deși nu e lucru puțin să ții, jucând, în echilibru pe vârful nasului un ban așezat pe un baston, totuși vrednicia mea nu se poate asemăna cu a D-voastră. Ași vrea să cânt și eu, părinte, în fiecare zi liturghia ca D-voastră și mai ales rugăciunile Maicii Precurate, căreia îi port o credință fără margini. M'aș lăsa bucuros de meseria care m'a făcut cunoscut dela Soisson la Bauvais, în mai bine de 60 de orașe și sate, ca să îmbrac rassa călugărească.

Călugărul fû mișcat de simplitatea scama-

torului și, cum nu-i lipseă pătrunderea, recunosc în Barnabé un om cu bunăvoință, un om dintre aceia despre cari Domnul a zis: »Pe pământ lor pace». De aceea îi răspunse:

— Prietine Barnabé, vino cu mine și-ți voi înlesni intrarea în mănăstire unde sunt eu stareț. Cel care conduse pe Maria egipteană în deșert, m'a scos în drumul D-tale, ca să te îndrept pe calea mântuirii.

Și astfel Barnabé se făcù călugăr. În mănăstirea în care fu primit, călugării prășnuiau pe întrecute pe Fecioara Maria și fiecare își întrebuință toată știința și toată îndemnarea spre a o sluji.

Starețul scria cărți, cari, după regulile școlastice, spuneau virtuțile Maicii Domnului. Fratele Marincu, cu o mână iscusită, copiă aceste tratate pe foi veline. Fratele Alexandru le zugrăvea cu miniaturi fine. Vedeai pe Împărăteasa cerurilor, șezând pe tronul lui Solomon, la picioarele căruia veghiaza patru lei; în preajma capului ei sburau șapte porumbeți, cari sunt cele șapte daruri ale Duhului Sfânt: darurile temerii, milii, științii, puterii, ale poveții, inteligenții și înțelepciunii. Avea ca tovarășe șase fecioare cu plete de aur: Umilinta, Prudența, Modestia, Cinstea, Fecioria și Ascultarea.

La picioare două figuri goale și altele stăteau rugătoare. Erau suflete cari își implorau de bunăseamă nu înzadar — mântuirea.

Fratele Alexandru zugrăvea pe o altă icoană pe Eva față în față cu Maria, ca în același timp să se vadă greșala și izbăvirea, femeia umilită și fecioara preaslăvită. Mai erau în această carte, izvorul apelor vii, fântâna, crinul, luna, soarele și grădina zăvorită, — dupăcum se spune în acșion, — poarta cerului, împărăția lui D-zeu și multe icoane ale Maicii Domnului.

Fratele Marbode eră pe semne unul dintre cei mai iubitori copii ai Mariei. Cioplea neîncetat chipuri în piatră, încât barba, sprâncenele și părul erau albe de praf, iar ochii veșnic umflați și lăcrimoși; și la o vârstă înaintată eră plin de putere și de voie bună; se vedeă că împărăteasa cerului ocrotește bătrânețele copilului ei. Marbode o reprezentă, șezând pe un tron, cu fruntea încununată de o aureolă de raze, presărată cu mărgăritare și aveă grijă ca faldurile hainei să acopere picioarele celei despre care profetul a zis:

Iubita mea e ca o grădină închisă.

Uneori îi dădea o înfățișare de copil plin de gingășie, de par'că zicea:

— Doamne tu ești Domnul D-zeul meu! Dixi de ventre matris meae: Deus meus es tu. (Psalm. 21. 11).

Mai erau în mănăstire poeți cari izvodeau pe latinește proză și innuri spre slăvirea Preacuratei Fecioare Maria. Eră chiar și unul Picard, care talmăceă, în stihuri rimate, minunile din Notrê-Dame pe înțelesul mulțimii.

Văzând Barnabé o așa întrecere în laude și o așa de frumoasă roadă în opere, începù să se caine de neștiința și prostia lui.

— Vai, suspină el, preumblându-se singur în grădina îngustă și fără umbră a mănăstirii, nenorocit mai sunt, că nu pot, asemeni tovarășilor mei, să laud cu vrednicie pe Sfta Maică Preacurată, căreia i-am închinat toată dragostea inimii mele. Vai, Vai, sunt un om brut și fără nici un talent. Eu n'am pentru slăvirea ta, Maică Preacurată, nici cuvântări pline de pietate, nici zugrăveli frumoase, nici statui bine cioplite, nici versuri cu picioare numărate și cadențate în măsură. Eu n'am nimic, nimic.

Așa se jeluia și se porni pe supărare. Într'o seară, când călugării se odihneau, stând de vorbă, auzi pe unul dintre ei spunând povestea unui călugăr care nu știa decât să zică de rost: Ave Maria. Acest călugăr eră desprețuit pentru neștiința lui; dar, dupăce muri, îi răsăriră din gură cinci trandafiri în cinstea celor cinci litere ale numelui »Maria», în acest chip se făcù cunoscută sfințenia lui.

Ascultând istorisirea, Barnabé se minună odată mai mult de bunătatea Fecioarei, dar pilda acestei fericite morți nu-l mângăia. Inima lui eră plină de zel și voiă cu orice chip să-și slujească și el Stăpâna care este în ceruri.

Căută, dar nu află nici un mijloc să-și îplinească dorința. Într'o dimineață se trezi plin de bucurie. Alergă în bisericuță și rămase singur acolo mai bine de un ceas. Se duse și după prânz. Și de atunci intră în fiecare zi în bisericuță, când știa că e goală. O bună parte din timpul pe care ceilalți călugări îl jertfeau artelor, el stătea în biserică. Nu mai eră nici trist și nici nu se jăluia.

Purtarea lui ciudată atrase însă luarea aminte

a călugărilor. Se mirau toți pentru ce se ascundea fratele Barnabé așa des în bisericuță. Starețul fiind dator a supraveghea purtarea călugărilor, se hotări să observe ce face Barnabé când e singur. Și într-o zi, când acesta eră închis, ca de obicei, în bisericuță, merse însoțit de doi călugări mai vechi din mănăstire, să se uite prin crepăturile ușii ce se întâmplă în lăuntru. Și văzură pe Barnabé înaintea tronului Maicii Preacurate, cu capul în jos și cu picioarele în aer, jucându-se cu șase ghiulele de aramă și cu 12 cutițe. Făcea în cinstea Maicii Domnului scamatorile cu cari secerase cele mai mari laude. Neînțelegând că acest om simplu își puneă astfel

talentul și știința în slujba Fecioarei, cei doi călugări bătrâni se mâhniră de acest »sacrilegiu«.

Starețul știu că Barnabé are un suflet nevinovat, dar credea că și-a pierdut mințile. Porniă toți trei să-l scoată repede din bisericuță, când văzură pe Sfânta Fecioară pogorând treptele tronului ca să șteargă cu pulpana vestmântului ei albastru sudoarea ce înrouase fruntea scamatorului.

Atunci starețul, proșternându-se cu fața la pământ, rosti cuvintele:

— Fericiți cei săraci cu Duhul, că aceia vor vedea pe D-zeu.

— Amin! răspunseră călugării, sărutând pământul.

O. C. T.



Expoziția de artă din Veneția (1907).

S'a deschis la Veneția a 7-a expoziție artistică bienală. Prima a fost la 1895 și de atunci, grație neobositei activități a Senatorului Antonio Fradeletto, care și-a pus tot sufletul pentru a face din această expoziție o sărbătoare de artă universală, progresele sunt enorme. Confruntarea operilor artiștilor din toată lumea a fost un puternic stimulant pentru toți. Imitatorii — cari nu lipsesc niciodată — au copiat maniera unuia sau a altuia dintre celebrități, până și-au găsit adevăratele cale; Italienii au gustat arta fiecărui popor și în fiecare an s'a semnalat câte un artist menit să ajungă mare! Pe lângă importanța artistică, expoziția din Veneția a mai câștigat un lucru însemnat: acela de a nu mai fi numai o întreprindere a Primăriei din Veneția ci un ce necesar, subvenționat de Stat și asta e o mare victorie. Nu văzusem expoziția de acum patru ani și spun drept că am rămas înmărmurită! De unde în 95 nu erau decât 2 săli acum sunt 39! Saloanele, fiecare dintr'insele, decorate de artiștii țerilor respective cari expun, sunt cât se poate de elegante și de variate. Palatul expoziției păstrează fațada în stil clasic cu coloane și cu legendarul leu al lui San Marco. Anul acesta, severitatea juriului compus din Ludwig Dettmarn, Leonardo Bistolfi, Calandra, Trentacoste, Franck Brangwin și Chitariu, a fost foarte mare. Din 860 de opere prezentate s'au admis numai 212 ceea ce vine cam 24%! Se înțelege deci

că cele admise au reale merite de artă și că deși nu pot fi toate capo d'opere totuși fiecare artist se afirmă prin modul lui de a vedea și de a reda orice impresiune, fiecare — deși printr-o diversitate enormă de școală și mod de a picta — caută să se reînnoiască, să stârnească emoțiuni artistice, să atragă atențiunea celor ce, cu un adevărat cult, urmăresc evoluțiunile artei moderne. Vesnic — nemulțumitii sau blasații — din principiu vor găsi totdeauna ceva de criticat; iubitorii de artă desinteresati vor admira fără restricție sforțările artiștilor cari nu se mulțumesc a se repauză pe laurii culeși, ci aspirând mereu la formele definitive perfecte ale Frumosului se trudesesc și caută, cugetă și lucrează!

Printre sutele de steaguri ce fâlfăiau în ziua inaugurării la »Giardini« am căutat cu ochii tricolorul nostru... Lipseă, căci România nu eră reprezentată nici de data asta! Vorbind cu Victor Picca, distinsul critic de artă și director al revistei »Emporium«, dânsul îmi arată regretele sale de a nu vedea în expoziție și salonul Românilor. »Nu înțeleg — zicea dânsul — ca tocmai pictorii Români, atât de iubitori de frumos, să nu ție a figură aci, unde ar putea fi apreciați de lumea întreagă și unde ar avea avantajul de a fi cunoscuți!« După ce în Martie publicasem un articol despre arta română în »Emporium«, voiam să scriu acum mai pe larg... Niciunul nu figurează însă, spre marea mea desiluzie.

Discursuri, muzici, lume multă care vrea să vadă pe contele de Torino venit în adins pentru deschiderea expoziției; de pe toate bastimentele salve de tunuri răsună, gondolele mici de pe »Canal grande« imbrăcate în mătăsuri cu ciucuri în fir de aur, trase de porumbei sau mânate de piloți imbrăcați în mătăsuri și cu peruci albe, întreg convoiul pare o evocațiune fantastică a fastului din trecut, tot luxul ăsta desfășurat pentru sărbarea creată în onoarea Artei și a Frumosului!

Și e adevărat frumos! Salonul central, vast, luminos, destinat concertelor și conferențelor, este decorat cu mult gust de mult simpaticul sculptor Vincenzo Cadornin, tatăl lui Ettore, cunoscut la noi. Patru panouri colosale sunt pictate de Aristide Sartorio. Câtă fantazie și câtă tehnică! Desemnul așa de sobru și de delicat, culoarea uniformă pierzându-se în nuanțele alb, negru și verde, execuțiunea ușoară și sfință te aține ciasuri întregi spre a pricepe mai bine aceste compozițiuni cari s'ar putea numi cele 4 faze ale vieții. 1. Lumina sau nașterea unei ființe și danțul orelor — Parce și Erinii, imaginea binelui și a răului. 2. Tenebrele simbolizează luptele vieții contra înșelăciunilor. Se văd Fauni, Sirene, Gorgone, cari atrag pe cei neprevăzători în vârtej. 3. Luptă între Castitate și Luxurie. Carul Amurului, unde zeul e ofensat de danțul Bacantelor — apoi amorul deșteptat de curiozitatea iubitei Psyche; Himeros, zeul rău și Fortuna, zeita corupătoare, seamănă bani...

În față și ultima, Moartea — Harpūile precedate de Ipnos (somnia) anunță caii morții. Femei susțin carul pe umere, exprimând astfel că maternitatea este eternul izvor de viață. Bocitoarele plâng morții nevărstnici, mame aprind făclii stinse, un om întrebă viitorul pe un sfinx... Pe toate le explică 4 versuri:

1. Te așteaptă orele luminoase și triste.
2. Sau omori răutatea sau rămâi ucis.
3. Amorul sublimă, amorul impur degradează.
4. Moartea te stinge și viața se reînnoiește.

Este o compozițiune admirabilă și Sartorio, deja premiat la expoziția din Milano, pentru tabloul »Monte Circeo«, merită cea mai mare laudă.

Sala Romei.

Prea frumos decorată cu o friză de Victorii cu coroana de laur de către Cesar Bazzani,

în această sală mi se pare că sunt tablourile cele mai simpatice fiind lucrare de tineri cari fără multe subtilități și rafinării de tehnică dau toată nota grațioasă și frivolă a modernității, tablouri cari reflectă stări sufletești actuale, simțite. Marele Maucini napoletan, coloristul prin excelență, portretistul de valoare expune 8 tablouri împrumutate de pictorul olandez Mesdag. Subiectul fiecăruia e foarte neînsemnat dar cel mai mic detaliu e supus ausamblului, e supus ideii: piață de flori, vânzător de pasări, de fructe, un muzicist etc., dar expresiunea figurilor, gestul și mai cu seamă vivacitatea culorilor bizare sunt neîntrecute. Coromaldi Umberto ale cărui pânze sunt pline de soare expune Niuna-nauna și »În colibă«. E pictorul vieții simple și umile. Camillo Innocenti expune 3 tablouri, în cari se recunoaște acelaș model. O femeie la toaletă ridicându-și o buclă cu un gest febril și »affairé«... Femeie modernă! Aceeași femeie punându-și pălăria în oglindă și tot ea legând laba bolnavă a unui cățeluș. E redat cu multă gingașie și cu finețe. Alături este nudul luminos al unei femei blonde într'o atitudine grațioasă lucrat în pastel de Arturo Noci, un tânăr simpatic care la fiecare expoziție se afirmă mai mult, ca desenator corect, ca artist plin de sentiment și pasionat de arta sa. Bacarissas, un peisagiu decorativ frumos, un răsărit de lună inundând valea într'o palidă lumină »mauve«. Coleman cu peisagii sincere, Enrico Lionne divizionist convins expune o singură pânză: Într'un Caffè Concert. E un singur cap elegant de femeie, răsărit dintre boă și pălărie și luminat de lumină electrică. Ca efect de lumină și ca manieră e excelent. Minusculele pastelari ale lui Sartorio sunt perfecte.

Sala Piemonteză.

În care e destul să numesc pe celebrul Grosso cu admirabilele-i portrete, pictorul frumșetei feminine, care a înțeles și a redat tot farmecul unui suflet de femeie. Pe lângă »Portretul ficei mele« a expus și peisagii triste, pasteluri. Într'o săliță e colecția pânzelor lui Delleani care o viață întreagă a ilustrat toate colțurile de pământ, toate nimicurile cari i-au atras atenția cu o perfecțiune și cu o justete de observație neîntrecute. Tot aici se relevează talente solide, pline de promisiuni ca Maggi ale cărui tablouri

»Ultimul fân« și »Prima zăpadă«, sunt pictate cu măiestrie, cu un sens echilibrat al măsurii și culorii, cu o largă perspectivă. Amândouă fiind alese de comisiunea pentru Galeriele de artă au fost cedate de Stefani, care le alesește din prima zi pentru a le vinde în America. E

un frumos succes. Fornara pictează Alpii sculptori de zăpadă à la Segantini. Într'un colț: »Bătrână la veghe« de Durante Domenico e splendid, și mulți alții ca Olivari, Olivero cu: »După ploae soare« cu transparente fluide, cu umbre violete pierzându-se în nuanțe palide.

(Va urma.)

Zoe Gârbea.

Cronică.

Frăție. Un oarecare călător ardelean, întâlnindu-se cu dl N. Iorga în București, a scăpat o vorbă: Noi ardeleni ne-am incredințat că nu mai avem nimic de așteptat dela România. E o vorbă grea, pe care a spus-o »unul mai mare printre tineri. O declarație așa de categorică, spusă de unul care se bucură de o trecere aici la noi, nu putea fi trecută cu vederea. Piatra odată aruncată a tulburat apele publicisticii noastre; au început constatările și lămuririle de o parte și de alta. Dl Ioan Slavici, într'o scrisoare adresată dlui Iorga, confirmă spusele tânărului, zugrăvind-ne o iconă, cât se poate de tristă despre stările din România. Ascultați! Țăranii sunt degenerați și sărați lipiți pământului; pătura boierească e istovită de desfrâu. Cultura economică e un fel de »Raubwirtschaft«. Cultura morală nu există în România; acolo nu e nimic sfânt; omul cum se cade e nesuferit și disprețuit. Religiuinea e luată în bătaie de joc de preoții nemernici și arhieriei vânduți străinilor. Omul superior nu are nici o valoare dacă nu e sluga vre-unui om puternic sau al unei cărdășii politice.

La acest tablou al d-lui Slavici, dl Iorga adaugă: »România... va peri în felul cel mai rușinos, sistem leșec, prin desbinarea socială, prin luxul de sus și prin eroziunea temelțiilor».

În schimb noi Românii de dincoace suntem prezințați într'o lumină de superioritate în toate. Ni se cere chiar un fel de tutorat moral peste minorii și irresponsabili din țară. »A tenția frățească«, »ajutorul mutual« și »solidaritatea militantă« ce o așteaptă — cei puțini buni și înțelegători din România — dela noi sunt chemate să ajute mântuirea neamului de dincolo, în interesul viitorului nostru al tuturor.

Răspunsul presei dela noi la învitate asta magulitoare a fost foarte categoric și limpede: Nu e bine și nu putem să ne amestecăm în lupta politică militantă din țară.

Și nici nu e posibil un amestec în felul celui solicitat de dl Iorga. D-sa ar vrea amestec în toate chestiunile zilei; ar dori ca presa dela noi să ia parte în harțuele fără nici o importanță. Și asta nu se poate. Măruntele lupte zilnice urmăresc scopuri apropiate, egoiste de multeori; se nasc din sentimente și ambiții jignite, cari nu ne pot interesa. De aceste sunt pretutindeni, sunt și la noi destule. Și anul care trăește departe de

ele nu e în poziție să le judece și prin urmare nu se poate amesteca în vârtejul lor îngust. Sgărieturile aceste se vedează dela sine, nu e nevoie s'alerge întreaga breaslă sanitară a neamului să le tămăduiască.

Sunt însă chestiuni mari, chestiunile într'adevăr vitale ale neamului românesc întreg, cari nu pot fi întâmpinate cu indiferență. Așa e chestiunea țărănească în România e soarta școlilor dela noi, ca să nu pomenim decât de cele mai apropiate și mai importante. La rezolvarea acestora se așteaptă ajutorul și sprijinul tuturor celor ce sunt în stare să-l dea.

În aceste chestiuni avem deci de așteptat o solidaritate. Chiar și tânărul care a stat de vorbă cu dl Iorga și a dat puțel d-lui Slavici să scrie constatările pesimiste de mai sus credem, că e de această părere. Declarațiile lui, de altfel, n'au putut izvorî dintr'o judecată mai temeinică și prin urmare nu trebuia să li se dea o importanță mai mare. Omul câte nu spune într'o conversație!..

În chestiunile mari însă nu se admit criticile ușoare, sfaturile grabite, părerile arbitrare, cum se practică astăzi chiar și de frunțașii neamului. Seriozitatea lor pretind soluții temeinice, cari se razimă pe studii și pe o judecată matură, neîntunecată de arțagul patimilor și trufia ambițiilor.

Deceniul acesta pare a fi contrastul celor trecute, când optimiștii și entuziaștii însuflețeau lumea cu virtuțile și puterea de viață a neamului românesc. În cele mai multe părți se deșteptase mândria originii romane și încrederea în sine. Această trezire a conștiinții fără îndoială că a avut și urmări rele. De pildă fanfaronada națională, atmosfera careia o simțim și astăzi, când se manifestă sub forma negațiunii.

În timpul din urmă predomină un spirit de critică, de nemulțumire, de neîncredere, de plictiseală, de desgust... Casandrele neamului răsăr din fiecare tufă; criticilor, sfaturitorilor și îndrumătorilor le dai bună ziua la fiecare pas. Vei întâlni chiar studenți de liceu cari îți talmăcesc »roștul vremurilor noastre«, dându-și aere de profeți și de judecători atotștiutori. Mănuțaresc și ei pe șefii școlii critice.

E un convoi de bolnavi inchipuiți cari se vaetă în numele neamului, fără să caute izvorul tămăduirii.

De unde atăta căinare? Ce s'a întâmplat cu neamul nostru în cei 10 ani din urmă?

Cetitorii pot fi pe pace; nu s'a întâmplat nimic. Toate lucrurile își urmează cursul lor firesc. Glasurile stridente, ce turbură seninătatea păcii, sunt furtunile trecătoare ale unor suflete pesimiste. Să nu-și închipue ai noștri că starea fraților din România e mai rea de cum a fost. Dimpotrivă se poate constata cu ușurință un progres în toate.

Dar atunci ce rost și îndreptățire au tânguirile unor oameni de greutatea d-lor Iorga și Slavici? — se vor întrebă cei mulți.

Răspunsul nu e tocmai greu.

Tendința oamenilor superiori e de a crea o stare de lucruri, cum numai în închipuirea idealistilor există. Fiind idealisti de temperament — foarte deosebit — intră în luptă cu viața reală și își istovesc toată puterea lor de muncă pentru a-și întrupa visurile. Legile realității nu se potrivesc însă, în toate, cu legile închipuirii. În lupta pentru îndreptarea vieții reale, idealistii aproape întotdeauna au parte de desiluzii, desamăgiri și nemulțumiri. Aceste îi fac să generalizeze, să atribuie neîzbândă lor rautăților de cari patimește mediul în care se luptă.

Generalizările nu sunt în toate juste și drepte. Tocmai de aceea nici n'au rezultatul dorit de dânsii. Acest fapt îi supără și-i face să se cufunde tot mai mult în puhoiul încredințării. Nesuccesul crește în proporție cu viforul patimilor, cari le întinsec tot mai mult idealurile. Acest sistem de critică socială, ori câtă dreptate ar avea cel ce-l practică, e hotărât greșit.

De aici nu rezultă însă nici încredințarea fatalistă a brațelor pe piept, nici tolerarea greșelilor și atacurilor de cari suferă societatea noastră. Îndreptarea o cere tendința spre înaintare, spre perfecționare a sufletului omenesc. Dar operațiunile idealistilor nemulțumiți, trebuiesc înlocuite cu operațiuni reale. Un filozof francez, A. Comte, zicea: n'ai înlăturat un sistem greșit numai dărâându-l ci și înlocuindu-l.

Activitatea de îndreptare socială a d-lui Iorga — caoi despre d-sa e vorba — în bună parte se mărginește în a dărâma, în a distruge, în a lăvă fără cruțare în instituțiuni, în oameni, fără să propună soluții practice temeinice și fără să caute a tămădui relele cu seninătatea și liniștea chirurgului social. D-sa vede ranele, pe cari le vâd și alții, le deschide, le taie crucii și curmeziș — și se înfurie cum nu se îndreaptă societatea din țară în 24 de ciasuri. Aici e greșala d-sale. Pe dl Iorga, fiind un temperament impulsiv, o fire impresionistă, un idealist cu o mentalitate extraordinară, nu e greu să-l ierte chiar și dușmanii.

Dar acest sistem destructiv a creat o întreagă școală. Intellectuali tineri, intră ca asistenți în laboratorul d-lui Iorga și s'astern pe critică... Și dacă teiei de vorba cu ei și-i întrebi: «Ce vreți oameni buni?» — îți vor răspunde gesticulând nervoși: «Vrem binele! Vrem să scăpăm neamul de mișei, de netrebnici! Săriți-ne într'ajutor!»

Și așa încetrău te întorci, dai numai de nemulțumiți războinici. Această atmosfera de critică pripită și necruțătoare demoralizează. Autorii osândelor nu dau exemple de îndreptare, de solidaritate în muncă pozitivă, da frație înțelegătoare și iertătoare. Toți ar vrea să distrugă, fără să poată pune ceva în loc. Toți sunt

nemulțumiți cu soarta țărănimii, de pildă, dar nici unul dintre acești războinici nu prezintă propuneri serioase, concrete, amănunțite cum s'ar putea ajuta țărăimea. (O activitate de critică socială vrednică de imitat e a d-lui A. C. Cuza, care întotdeauna știe să dea soluții serioase.) Așa că dorința de a înlătură relele existente, crează altele noi, sau înțeleg pe cele ascunse sub spuză: ura dintre clase, turburarea ordinii sociale și desbinarea elementelor de muncă prin desfrul patimilor în discuție.

În acest chip nu se rezolvă chestiunile mari ale neamului românesc!

Și noi înzadar suntem chemați într'ajutor la o astfel de luptă destructivă!

Noi fără îndoială că trebuie să arătăm scăderile și neajunsurile stărilor din țară, dar aceasta trebuie să o facem atunci, când cunoaștem pe deplin cauzele cari le-au creat, când ne simțim chemați să spunem un cuvânt așezat și cuminte în chestiunile mari ale neamului. Totdeauna trebuie să fim însă stăpâniți de seninătatea și obiectivitatea frățească a celui ce vrea și știe face bine. Aceasta e adevărata frăție ce ni se poate cere.

O carte foarte folositoare: Editura «Minervei» — ale cărei merite pentru mișcarea noastră culturală sunt mai presus de orice laudă — a dat la iveală o carte (Jules Payot, Educația voinței, trad. de N. Pandelea, București 1907. Pr.: Lei 1.50) care, dacă s'ar răspândi în măsura cuvenită, ar putea aduce foloase foarte mari societății noastre. Recentele scrisori ale d-lor Slavici și Iorga, pe de o parte, experiențele noastre zilnice, de pe alta, sunt destulă dovadă că trebuie să fie de cea mai mare actualitate o carte care ar încerca să dea societății și mai ales viitorilor conducători ai ei o îndrumare către o viață sănătoasă și morală — două noțiuni, în definitiv, identice —, cătră o muncă stăruitoare și sistematică și cinstită, folositoare și societății și individului, pentrucă ea singură îi poate aduce mulțumirea și fericirea. O astfel de îndrumare sănătoasă vrea să dea și izbuțește a da cartea «Educația voinței» a profesorului francez Jules Payot. Ea vrea să pună în practică rezultatele psihologiei moderne, să arate cum se pot folosi legile acestei științe spre a întări voința în lupta cu dușmanii cei mulți cari tind s'o clatine.

A fost o idee fericită de a da și literaturii noastre această carte de valoare, pe care cele mai multe neamuri s'au grăbit să și-o însușească, și traducătorul, dl Pandelea, și-a câștigat un merit foarte mare atât prin alegerea nimerită cât și prin traducerea făcută într-o limbă românească atât de frumoasă și de limpede.

Nu putem recomanda destul de călduros cetirea acestei cărți îndoeselbi tinerimei universitare, careia autorul se și adresează în rândul întâi. Studenții noștri universitari — o știm din experiența proprie — sunt siliți să-și facă studiile anilor celor mai critici și mai însemnați pentru educația definitivă într'un mediu moral și intelectual foarte tulbure, în care cartea d-lui Payot le va putea fi cea mai bună călăuză.

În sfârșit, ea să se poată convinge oricine și mai bine de importanța cărții, citam numai câteva rânduri din prefața de care a însoțit-o dl Radulescu-Motru:

»Cartea de față este recomandabilă din toate punctele de vedere. Ingeniositatea aplicațiilor practice merge alături cu o solidă pricepere teoretică. Cititorul are înaintea sa o scriere de o adevărată valoare... Educațiunea voinței a d-lui Jules Payot este bine să găsească o cât mai mare răspândire. Citirea ei poate profita oricărui om cult. În special ea trebuie să se găsească în biblioteca fiecărui membru al corpului didactic. În școală ea poate fi pusă în mâna elevilor și elevelor din ultimele două clase liceale pentru a le servi drept izvor la pregătirea lucrărilor scrise. În lipsa uneia speciale ea poate chiar servi drept carte de lectură filosofică.

Asupra acestui din urmă folos îmi permit să atrag îndosebi atențiunea d-lor profesori de filosofie și de limba română din școlile secundare. <

B.

Un institut biblic românesc. Părintele Constantin Morariu din Pătrăuț, Bucovina, stăruie în »Neamul Românesc« (An. II, Nr. 28) pentru înființarea unui institut biblic românesc, care să tipărească biblia și să o răspândească între poporul dela sate. Ideea e foarte bună și e vrednică de atențiunea metropoliilor noastre, cari se îngrijesc prea puțin de popularizarea sfintei scripturi. Mulți dintre cărturari ar dori să aibă în casa lor o Biblie frumoasă scrisă și ieftină. Scriitorul acestor rânduri caută de trei ani o biblie scrisă într-o limbă românească bună. Cea din Blaj e imposibil de cetit. Cea a societății britanice are multe scăderi. Mi s'a spus că biblia lui Șaguna ar fi cea mai bună; dar cum s'ajungi la ea? Și câți nu vor fi pașiți tot așa. Ar fi bine ca metropoliile noastre să încerdinteze traducerea din punct de vedere al formei, al limbii, unui scriitor, cum e George Coșbuc, care s'a ocupat foarte mult și cunoaște bine cărțile sfinte. O biblie frumoasă scrisă și ieftină ar contribui mult la întărirea culturii morale a poporului nostru. De realizarea acestei idei s'ar putea ocupa cei grupăți în jurul »Revistei teologice« sau chiar și »Asociațiunea.

Știri. Anunțăm cu bucurie colaborarea regulată a d-nei Elena Farago-Fatma la revista noastră. Cititorii cari au avut ocazie să aprecieze talentul d-sale din volumul »Versuri«, apărut în editura noastră, desigur îi mulțămesc, împreună cu noi, pentru colaborare.

* La notița noastră din nrul trecut, dl Iorga ne trimite următoarele explicații: »Dl Dieterich, cel cu darea de seamă despre »Geschichte des rumänischen Volkes«, nu e altul decât preclătorul cărții injurioase pentru Români a dlui Alexici.

Tânăr, eșit ieri de pe băncile Universității, crede că poate învăța în domeniul lor oameni mai bătrâni decât dânsul, pe cari nu știe să-i respecte. Crede că »bizantinologia« e apanagiul colegilor săi și se silește a speria lumea cu dânsa. Observațiile sale sunt sau în legătură cu concepția pe care o are despre Români ca popor balcanic, fără civilizație proprie, sau ceace se zice românește, așa de bine, căutare de nod în papură.

Ultima observație. N'a venit vremea să ținem seamă de judecata străinilor asupra lucrurilor noastre numai în proporția valorii personale a străinilor aceloră? Ori tot mai trăiește prejudecata că, oricum, Valahul, ca și Ti-ganul, nu-i ca omul? <

N. Iorga.

Rectificărilor dlui Iorga le-am făcut loc cu cea mai mare plăcere. Ne bucurăm că temerile noastre, în ce privește temeinicia observațiilor învățatului german, sunt întărite de dl Iorga. La ultima observație a dlui Iorga ne permitem să dăm următoarea lămurire: Cartea »Geschichte des rumänischen Volkes« a fost scrisă pentru Germani. Și prin urmare părerea lor despre ea trebuie să ne intereseze. Părerea dlui Dieterich a apărut într-o revistă de valoare Byzant. Zeitschrift, pe care nu o poți trece sub tăcere când o cetești. Prestigiul științei românești nu e în pericol.

* În acest număr reproducem câteva dintre creațiunile sculptorului din România Oscar Späthe. E membru al societății »Tinerimea artistică«, de sub patronajul Principesei Maria, despre care am mai vorbit în această revistă. Dsa ridică prestigiul societății tinerilor artiști și cucerește tot mai mult simpatia publicului pricepător din România. Nadăjdum că lucrările d-sale vor fi permise cu aceeaș dragoste și la noi.

* Revista »Arta« din Milan aduce știrea că d-soara Rodica Nestorescu a debutat în opera »Lucreția Borgia«, susținând rolul Lucreției cu un mare talent artistic și cu o voce splendidă de sopran. Presa locală i-a adus cele mai mari elogii, iar publicul asistent a sărbătorit-o, bisându-o și oferindu-i daruri de valoare și buchete de flori.

* Reuniunea de ceteri și de cântări din Oravița și-a serbat sfințirea steagului la 11 August. Din acest prilej un concert al corului din Bănat. Sărbările au fost numai însuflețire și au reușit splendid. Bravilor Oravițeni le urăm tărie și stăruință în frumoasa muncă de înaintare culturală.

* Gimnazial de stat din Caransebeș, susținut din banii granturilor generalului Doda, își începe activitatea în toamna acestui an, înființându-se cl. I.

* Reuniunea de cântări din Oraștie a început să facă în Duminici și sărbători câte o excursie în comunele din împrejurime, cântând liturgia în biserica și aranjând câte un concert. Nu putem lăuda în deajuns acest mijloc cuminte de a trezi pe sate dragostea și interesul pentru cântarea românească. Ce misiune frumoasă ar avea reuniunile noastre de cântări, dacă ar urmă exemplul celei din Oraștie.



Poșta Redacției.

Gh. I. Dorin. Sfiala D-voastre e justificată. Versurile slabe. Pe lângă strofe bune, împrumutate din cântecele populare, ca de pildă:

Cântă cucul sus pe-o cracă
Jalea-l face să nu tacă,
Că e singur și pribeg
Prin pustul de buceag.

Aveți alte necușite, mai ales în »Robit sunt de ochii tăi«.

V. N. Craiova. »Ucigătoare-i și iubită«... nu se publică.

Redactor: OCT. C. TASLĂUANU.

Catalogul compozițiilor muzicale

de G. DIMA.

Se pot comanda dela Librăria H. Zeidner, Brașov (Brassó).

II. Coruri de bărbați a capella.

A. Lumești.

- a) Cântece populare și melodii vechi românești.
- Nr. 56 Caiet. I. Cuțule cu peana sură. — Între piatra Detunată. — Înzădat alerg pământul.
- Nr. 55 Caiet. II. Sunt soldat român. — Rămâi sănătoasă. — Sărmană frunză.
- Nr. 59 Caiet. III. Hai în horă. — Trăiește în suferință. — Nu-i dreptate.
- Nr. 58 Caiet. IV. Toată iarna ger și frig (cu Tenor Solo). — Dorul (cu Bass-Solo). — Scumpă, dragă copilă.
- Nr. 60 Caiet. V. Vivandiera. — Așa am fost urșită. — Trei colori.
- Nr. 13 Caiet. VI. O, ce veste minunată. — Doamne Isuse Hristoase. — Nunta din Cana.
- Prețul Partitura: à caiet cor. 2,70.
- Voci de cor compl. cor. 1.—, sing. à cor. —, 17 no.

B. Bisericești.

- Nr. 40 Cu trupul lui Hristos (cu Bass-Solo) Prețul Partitura: cor. 1,80.
- Voci de cor compl. cor. —, 72, sing. à cor. —, 18 no.

III. Cântece pentru o voce acomp. de pian.

a) Cântece populare românești.

- Nr. 20 1. Mândruță de demult. Cor. 1.— no.
- Nr. 63 2. Jelui-m'as și n'am cui. Cor. 1,30 no.
- Nr. 52 3. Vai mândruță dragi ne-avem. Cor. 1.— no.
- Nr. 53 4. Hei, rei, măi. Cor. 1,30 no.
- Nr. 62 5. De-ar fi trăsnit Dumnezeu. Cor. 1,80 no.
- Nr. 21 6. Sub fereastra mândrei mele. Cor. 1,30 no.
- Nr. 11 7. O, ce veste minunată. Cor. 1.— no.
- Nr. 12 8. Doamne Isuse Hristoase. Cor. 1.— no.
- Nr. 10 9. Leagăn verde. Cor. 1.— no.
- Nr. 65 10. O inimă tristată. Cor. —,90 no.
- Nr. 45 11. Hop, țurcă-țurcă! Cor. 1.— no.
- Nr. 61 12. Ciobanul. Cor. 1,30 no.

b) Cântece și balade.

- Nr. 5 1. Dorița. Cor. 1,80 no.
- Nr. 6 2. De ce nu-mi vii? Cor. 1,80 no.
- Nr. 7 3. Peste vârfuri. Cor. 1.— no.
- Nr. 8 4. Și dacă ramuri bat în geam. Cor. 1,30 no.
- Nr. 9 5. Somnoroase păsărele. Cor. 1,20 no.
- Nr. 15 6. Știi tu mândro? Cor. 1.— no.
- Nr. 16 7. Cântecul păstorului. Cor. 1,30 no.
- Nr. 17 8. Pe când soarele de vară. Cor. 1.— no.
- Nr. 41 9. Biată inimă 'nșelată. Cor. 1,30 n.
- Nr. 43 10. Groza, baladă. Cor. 2,70 no.
- Nr. 18 11. Hotărîre. Cor. 1.— no.
- Nr. 19 12. Noi trei. Cor. 1.— no.
- Nr. 64 13. Ștefan-Vodă și codrul, baladă. Cor. 1,80 no.
- Nr. 48 14. Trădare. Cor. —,90 no.
- Nr. 46 15. Curcile. Cor. 1,30 no.
- Nr. 47 16. A venit un lup din crâng. Cor. 1,80 no.

IV. Cântări pentru cor mixt și orchestră sau pian.

„Hora“, poezie de V. Alexandri.

- Nr. 76 Partitura de orch. Cor. 10.— no.
- Nr. 54 Partitura de pian. Cor. 5.— no.
- Nr. 76a Părțile de orchestră. Cor. 8.— Doublete cor. —,50.
- Nr. 54a Vocile de cor. Cor. 1,20, sing. cor. —,30 no.
- „Mama lui Ștefan cel Mare“. Baladă de D. Bolinteanu.
- Nr. 72 Partitura de orch. Cor. 10.— no.
- Nr. 73 Partitura de pian. Cor. 5.— no.
- Nr. 72a Părțile de orch. Cor. 8.— Doublete cor. —,50 no.
- Nr. 73a Vocile de cor. Cor. 1,20, sing. cor. —,30 no.
- „Salvum fac regem, Domine!“
- Nr. 74 Partitura de orch. Cor. 10.— no.
- Nr. 75 Partitura de pian. Cor. 5.— no.
- Nr. 74a Părțile de orchestră. Cor. 8.— Doublete 50 fil. no.
- 75a Vocile de cor. Cor. 1,20, sing. 30 fil. no.

Alte cântări apărute mai înainte:

- Caiet I. Când te am văzut de prima dată... — O nu-ți întoarce fața ta. — Ah, cât de rău e viața întocmită.
- Caiet 2. Eu te-ador o Margareta. — La un loc cumplit sălbatic. — Prea marea-mi fericire. — Când te voi uita?
- Caiet 3. Floricia și fluturelul. — Eu simt a ta suflare. — Stelele. — Cerul meu.
- Caiet 4. Seguidilla. — Viorică. — Cântec de toamnă. — Ziua bună.
- Prețul unui caiet singuratic, cor. 2.—.
- Prețul alor 4 caiete laolaltă, cor. 6.—.

Cumpărați numărul jubilar Carol I. Prețul 1 cor. 10 bani.